

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din

za inozemstvo 20— .

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Afiliščiška cesta št. 16/1

Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 64. Telef. št. 26.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ulica

št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cesta,

Račun pri pošt. čakov,
zavodu št. 11.842

Ljubljana, 4. decembra.

Demisija vlade

RAZČISTENJE SITUACIJE MED VLADO IN OPOZICIJO. — NOVA
VLADA BO IZVRŠILA VOLITVE. — SEŠTAVIL JO BO ZOPET PAŠIČ.

Beograd, 4. decembra. r. Ministrski
predsednik Pašić je danes ob 12-15
predložil kralju demisijo celokupnega
kabineta.

Beograd, 4. decembra. r. Ministrski
predsednik Pašić je kralju ostavko ka-
bineta obširno obrazložil. Takoj po eni uri
je bil poklican na dvor predsednik narod-
ne skupščine dr. Lukinić. O tej avdienci
niso znani detajli, vendar pa je doznal
vaš dopisnik, da dr. Lukinić ni še pre-
lagal nobene osebnosti, kateri naj bi se
poverila sestava novega kabineta, tem-
več da je prosil kralja za kratek rok do
jutri opoldne z ozirom na sejo demokratskega
kluba. Kralj je izrekel željo, da naj
se kriza ne zavlačuje. Dr. Lukinić bo ju-
tri zopet sprejel v avdienci.

Vaš dopisnik doznava, da je ministrski
predsednik Pašić podal dva razloga za
demisijo vlade: 1. Pogajanja nekaterih
članov vladine koalicije s Hrvatskim blo-
kom, 2. zadržanje nekaterih članov vlad-
ne večine v odborih. Ministrski predse-
dnik Pašić je predlagal, da se vsled take
situacije apelira na narod in parlament
razpusti.

Ostavka vlade je danes iznenadila ves
politični svet. Pričakovalo se je, da se bo
podala ostavka po torkovi seji demokratskega
kluba, ko se bo videlo, kako se bo
razčistila situacija v demokratski stran-

ki. Prevladalo pa je mnenje, da naj se
prekine nejasna situacija, ki neprestano
vzpodbuja politične nade, kakor da bi se
mogla omajati dosedanja linija državne
politike. Drugič pa se je hotelo levičar-
jem demokratskega kluba izbiti iz rok
orožje, kakor da sedanja vlada neče dati
ostavke in da jo je treba premagati s
pomočjo Hrvatskega bloka v odprti pa-
lamentarni seji. V demokratskem klubu
pride sedaj do definitivne odločitve. Veči-
na je odločena, da energično zahteva po-
polno razčiščenje. Ne bo se več zado-
voljila s kompromisnimi ukrepi in z dvo-
mišljenostjo, ki bi v bodoče dopuščala
dosedanje ekstrane posameznikov brez
znanja in odobrenja kluba.

Posvetovanja klubov.

Beograd, 4. decembra. g. Demokratski
ministri so imeli popoldne sestanek,
na katerem so razpravljali o političnem
položaju. Sestanka se je udeležil tudi
predsednik parlamenta dr. Lukinić. Klub
SKS je na svoji seji razpravljal o novi
politični situaciji. Istotako so imeli tudi
radikalni ministri konferenco v predse-
dnstvu vlade. Jutri ima demokratski klub
svojo plenarno sejo, kateri se v vseh po-
litičnih krogih pripisuje velika važnost,
ker zavisi nadaljni razvoj dogodkov in
glavni odločitev demokratov.

Pogajanja blokašev

Beograd, 4. decembra. g. Dr. Mate
Drinković je kot delegat Hrvatskega
bloka posetil včeraj in danes Protića,
Davidovića in zastopnike opozicije, s
katerimi se je razgovarjal o politični
situaciji in prihodnosti Hrvatskega bloka v
skupščini. Drinković je dobil povsod
isti odgovor, da je potrebno, da Hrvat-
ski blok opusti svojo abstinenco ter
pride takoj v Beograd, da sodeluje v
parlamentarnem delu. Zlasti dr. Smo-
dlača, ki je prisostvoval razgovoru, je
zaključil blokaše, da morajo čim prej,
če mogoče že jutri, priti v Beograd,
ker bo sicer propadla vsa akcija. S pri-
hodom blokašev naj bi se ojačila pozi-
cija levičarjev v demokratskem klubu.
Medtem je ostavka kabineta ta načrt
preprečila. Povrh javljajo blokaši zve-
čer iz Zagreba, da so se odločili ostati
doma.

Narodna skupščina

Beograd, 4. decembra. g. Parlament
in odbori danes radi pravoslavnega
praznika niso delali. Z veliko napetostjo
se pričakuje jutrišnji dan, o kate-
rem se splošno misli, da bo po seji de-
mokratskega kluba prinesel razčišče-
nje v politični situaciji.

Jutrišnja seja narodne skupščine bo
zelo kratka, ker bo predsednik dr. Lu-
kinić naznanil, da se nahaja vlada v
ostavki, ter bo prihodnjo sejo sklical
pismeno.

LETOŠNJA ŽETEV.

Beograd, 4. decembra. r. Poljedelsko
ministrstvo je izdalo uradno poročilo o
letošnji žetvi. Pšenice je bilo pridelane
11.498.181 ton, rži 1.128.500 ton, ječmena
2.291.158 ton, ovsa pa 254.495 ton.

Oboroževanje Amerike

Berlin, 4. decembra. l. «Vossische
Zeitung» poroča iz Washingtona: Dr-
žavni tajnik za vojaške zadeve Weeks
je v svojem letnem poročilu izjavil, da
stalna armada 125.000 mož in 12.000
častnikov ne zadostuje za državno
obrambo. Weeks predlaga, naj se zviša
število častnikov na 15.000. Obenem
predlaga, da naj si Amerika čim prej
zgradi izdatno zračno brodogradilnico.

ČEŠKO-MADŽARSKA POGAJANJA

Budimpešta, 4. decembra. u. Danos so
se v zunanem ministrstvu pričela poga-
janja o pogodbi med Češkoslovaško in
Madžarsko glede izmenjave blaga.

tivo: ali odobri taktiko vlade, ali pa se
odloči za pot, po kateri hodi opozicija.
Ni dvoma, kako se bo odločil. S tem pa
bo tudi opozicija priložila k pri-
znanju, da je brez ozira na notranja
nesoglasja številčno nesposobna pre-
vesti kakršnokoli odgovornost za vod-
stvo državnih poslov. Konec bo ne-
prestačnega intrigriranja in izigravanja,
konec sistematičnega zastrupljanja
javnosti, ki že cele tedne sem stoji pod
napačno impresijo, da bo danes, jutri
napočena dosežanja linija državne po-
litike

Izgleda da hoče Pašić še več in da

Obsodba princa Andreja

London, 4. decembra. l. V soboto se je
pričela pred vojnim sodiščem, ki je bilo
obsodilo tudi bivše ministre, razprava
proti princu Andreju, ki je obdolžen so-
krivstva maloznaknega poraza, ker se ba-
le ni hotel kot poveljnik neke skupine po-
koravati odredbam višjih komandantov.
Kakor proti ministrom se je vodila tudi
proti princu Andreju razprava kar pav-
šalno, brez stvarnega dokazovanja in ob
izključitvi javnosti. Doletela ga je tudi
jednaka usoda: revolucionarno sodišče
je spoznalo krivim veleizdajce in ga je
obsodilo na smrt, vendar pa sodbo takoj
samo spremenilo v degradacijo in izgon
iz Grčije.

V splošnem so postopali z ujetim prin-
com vljudno in obzirno, kar gre v prvi
vrsti na rovaš odločne nastopa inozem-
skih diplomatov povodom usmrtnice mi-
nistrov, deloma pa je bila posledica gro-
žnje kralja Jurija, da se bo v slučaju ne-
pravilnega postopanja odrekli prestolu in
apeliral na kulturno javnost vsega sveta.
Baje smatra kralj za nedopustno in pro-
stostavno tudi omiljeno sodbo proti prin-
cu Andreju in zahteva, da se tudi ta raz-
sodba razveljavi. Revolucionarji se do-
sedaj še niso udali vendar pa si ne upajo
pogajati z dvorom prekiniti.

Predsedniške volitve na Poljskem

Varšava, 4. decembra. s. V nekoliko
dneh se bosta sestali obe poljski zbor-
nici k skupni seji, da izvolita novega
državnega predsednika. Z ozirom na to,
ker je še negotovo, kakšno stališče
bosta zavzela nacionalna desnica in
liberalna levica, je sedaj še nemogoče
izreči sigurno sodbo o izidu teh vo-
litev.

Kmečki nemiri v Španiji

Pariz, 4. decembra. Iz Španije prihaja-
jo poročila, da je v zadnjem času v pro-
vinciah izbruhnil velik upor poljedelcev.
Na mnogih krajih je došlo do ostrih spo-
padov z orožništvom, posebno oster spo-
pad se je razvil v Cillarey, kjer se je
zbralo nad 2000 seljakov, oboroženih s
puškami in kosami, ki so pričakovali
orožniško ekspedicijo. Razvila se je ostra
bitka in čele po dolgem času se je po-
srečilo orožnikom prisiliti upornike k
predaji. Število mrtvih in ranjenih je ba-
je zelo veliko.

smatra, da je prišel čas, ko naj opo-
zicija predloži svoje politične načrte
narodu ter od njega zahteva pooblasti-
la v obliki večine mandatov. Zadnje
vesti iz Beograda pravijo, da se je
ministrski predsednik izjavil za raz-
pust parlamenta. Kriza opozicije bi s
tem bila tudi formalno odpravljena...

Po vsem tem pač ni mnogo dvoma,
kako se bodo dogodki nadalje razvija-
li. V interesu parlamentarnega dela, ki
se mora še vsekakor končati pred raz-
pustom, bi bilo, da se solucija položaja
ne zavleče niti za trenutke, alje
nogo je potrebno.

Izid ljubljanskih občinskih volitev

NARODOVCI SO OMOGOČILI ZMAGO KLERIKALCEV IN KOMUNI-
STOV.

(Poročilo prinašamo na prilogi.)

Rusija odklanja svobodo morskih ožin

OSTER NASTOP ČIČERINA NA ORIENTSKI KONFERENCI. — TUR-
CIJA NAJ PREVZAME OŽINE IN JIH UTRDI.

Lausanne, 4. decembra. su. Danes se
je pričela na konferenci prva seja komi-
teje za morske ožine. Zanimanje za to
sejo je bilo zelo veliko. Prisostvovali sta
tudi bolgarska in ruska delegacija.
Glavno točko je tvorila izjava Čičerina,
ki je vzbudila veliko pozornost vsled
svoje nespravljivosti. Eden izmed udele-
žencev se je ob koncu izjavil, da zve-
ni Čičerinova izjava kot nekaka vojna
napoved. Čičerin je povdarjal, da bi Ru-
sija obžalovala, ako ne bi ničesar pod-
pomogla k temu, da bi se vsa sporna vpra-
šanja rešila. Udeležba Rusije pri rešitvi
vseh problemov je predpogoj za trajnost
sklepev konference. Izgleda pa, je na-
dajal Čičerin, da se bo morala Rusija
odreči svoji zahtevi, da bi bila pripu-
ščena k rešitvi vseh vprašanj in da se
bo morala zadovoljiti s tem, da doseže
izvršitev nastopnih smernic: 1. ravnoprav-
nost in vpoštevanje Rusije in njenih za-
veznikov glede stališča in pravic ostalih
držav; 2. ohranitev miru ter varnost ru-
skega ozemlja in ozemlja zavezniških re-
publik Rusije; 3. rešitev vprašanja gos-
podarskih odnosov med drugimi državami.

Podrobne predloge glede vprašanja
morskih ožin si ruska delegacija pridru-
je. Za sedaj pa označuje kot podlago
svojeja programa trajno svobodo plovbe
ter ureditev normalnih prometnih raz-
mer v Bosporu, v Marmarskem morju in
v Dardanelah. Ta zahteva se mora vpo-
števat brezpogojno in brez vsake ome-
jitve. Ohranitev miru v Crnem morju in
varnost črnomoške obale se mora trajno
zajamčiti, kakor tudi ohranitev miru v
bližnjem Vzhodu in varnost Carigrada.
To pomeni, da morajo Dardanele in Bos-
por biti v mirnem času in v času vojne
absolutno zaprti za vojne in oborožene
ladje ter za vojaška letala, izvenemži za
ona Turčije. Ruska vlada in njeni za-
vezniki (ta izraz se v Čičerinovi izjavi
vedno ponavlja) so zavzeli to stališče, da
sta oba preliva last turškega naroda, ter
vtrajajo z ozirom na to, da spoštujejo
suvereniteto vsakega naroda, na zahtevi,
da se v svoji celokupnosti vzpostavijo
na turškem ozemlju in v turškem vodov-
ju pravice turškega naroda. Turška vla-
da bo mogla morske ožine in Marmarsko
morje braniti le tedaj proti vsakemu na-
padu, ako se ji izrecno da pravica, da
sme utrditi to obal z vsemi sredstvi mo-
derne vojne tehnike. Ta princip so ved-
no priznavale vse države, ki so na kon-
ferenci zastopane. Ako bi sedaj to zaht-
evo odklonile, bi to pomenilo, da se
najraje pomorski sili (Angliji) priznava
izjemno stališče.

Dalje poudarja ruska izjava, da se je
nova Rusija sicer odrekla vsem terito-
rijalnim zahtevam glede Carigrada, ven-
dar pa odklanja vsako rešitev vprašanja
morskih ožin, ki bi bila proti varnosti
Rusije. Čičerin je nato obširno orisal po-
men morskih ožin za gospodarstvo in te-
ritorialno varnost Rusije. Opozarjal je
na svoječasno zasedbo Odese in Nikola-
jevska po zavezniških Samo s svobodno
plovbo za vojne ladje skozi morske ožine
je bilo zavezniškom mogoče, podpirati
Denjikinovo armado.

Čičerin je zaključil svoja izvajanja ta-
ko-le: Vsaka rešitev, ki bi dovolila nav-
zočnost čet goštevih sil na ruskem ozem-
lju ali ki bi merila na to, da se dovoli
kaki sili nasprotno skupino držav pre-
vladajoče stališče, bi se morala boriti ne
le z odporom Rusije, temveč tudi z jav-
nim mnenjem vseh držav, ki hočejo, da
se odstrani spor v Orientu, ki pomenja
stalno ogroženje miru.

Rumunski delegat Duca je nato podal
izjavo, iz katere izhaja, da se od vseh na
konferenci zastopanih držav edinole Ru-
munija popolnoma strinja z angleškim
stališčem.

TURSKO STALIŠČE.

Po nekoliko nejasni izjavi bolgarskega
ministrskega predsednika Stambolijskega
je lord Curzon vprašal izmet-pašo za na-
ziranje turške delegacije glede ruskih
predlogov. Z ozirom na preteči ton v Či-
čerinovih izjavah je Curzon suho opo-
zorel na dejstvo, da so zavezniške čete
še vedno ob Bosporu in da je treba s
tem računati. Apostrofiriral je naposled iz-
met-pašo, naj se izrazi, ali se smatra Tur-

čija za svobodno državo ali pa le za va-
zala, nakar je izmet-paša razdraženo od-
vrnil, da turška delegacija ni prišla v
Lausanne poslušati pretenj, ampak delati
za mirno ureditev sedanjega nevdružne-
ga položaja. O načinu te ureditve se Tur-
čija strinja z ruskim naziranjem in bo
storila vse, da to naziranje na konferen-
ci tudi podpre. Tozadevno bo turška de-
legacija še podrobno precizirala svoje
predloge. Kar se tiče zafrkacije lorda
Curzona, ali so Turki svobodni ali va-
zali Rusije, je izmet-paša uverjen, da je
na konferenci zelo mnogo držav, ki se
skrivajo za tuje hrbte.

Seja se je nato odgodila, ne da bi se
določil datum prihodnje seje. Opazilo se
je, da so se Italija, Francija in Zedinje-
ne države danes driale zelo rezervirano.

POSREDOVANJE AMERIKE.

Lausanne, 4. decembra. u. Veliko po-
zornost je vzbudilo danes dejstvo, da je
ameriški delegat Bristol povabil danes k
sebi turške glavne delegate. Smatra se,
da hoče Amerika prevzeti posredovanje
med Turčijo in Rusijo na eni ter Anglijo
na drugi strani.

PRED LONDONSKIM SESTANKOM.

Pariz, 4. decembra. s. Kakor se do-
znava, odpotuje Poincaré v petek v Lon-
don, čeprav še ni gotovo, ali bo mogel
tudi Mussolini do 9. decembra dospeti v
London.

IZGREDI BREZPOSELNIH V CHOMUTOVU.

Praga, 4. decembra. s. V Chomutovu je
prišlo pri izplačevanju podpor brezposel-
nim do demonstracij. Brezposelni so za-
htevali 100 odst. povišanje podpore. Ho-
teli so vdreti v okrajno glavarstvo. Od-
delek orožništva, ki je bil poslan na lice
mesta, je bil premajhen, da prepreči iz-
grede, vsled česar je moralo nastopiti
vojaštvo, ki je razpršilo množico. Več
oseb je bilo aretiranih.

Borza

Zagreb, devize: Dunaj 0.11 — 0.115.
Berlin 0.88 — 1.08, Budimpešta 3.10 —
3.40, Milan 340 — 344, London 315.5 —
320.5, Newyork 70 — 71, Pariz 487.5 —
492.5, Praga 221.5 — 224.5, Curih 1311 —
1321, Varšava 0.45 — 0.55, Bukarešta
44.25 — 45.75, valute: dolar 69 — 70, av-
strijske krome 0.115 — 0.1155, češke kro-
ne 218.5 — 221.5, nemške krome 0.90 —
1.10, poljske krome 0.45, levi 45 — 47,
leji 44.25 — 45.75, lire 336 — 340, franc.
franki 482.5 — 487.5, švic. franki 1300 —
1310, belgijski franki 442.5 — 447.5, ma-
džarske krome 3.15. Elektri: Jadranska
banka 380, Jugoslov. banka 97.50, Ljubli.
kred. banka 200, Slavenska banka 102,
Praščediona 1045 — 1047.50, Slovenska
eskomptna banka 159, Ljubli. strojne to-
varne 155, Trbov. premog. družba 300.

Beograd: Borza ni poslovala radi
blagdana vodenja.

Dunaj, devize: Zagreb 242.75 — 243.25
Beograd 971 — 973, Berlin 8.85 — 9.15
Budimpešta 30.95 — 31.05, London 321.70 —
322.300, Milan 3496 — 3504, Newyork
71.375 — 71.525, Pariz 4994 — 5006, Praga
2272 — 2278, Sofija 534.50 — 535.50,
Varšava 4.10 — 4.20, Curih 13485 —
13515, valute: dolarji 71.000 — 71.300, le-
ji 513 — 517, marke 9 — 10, funti 321.200 —
322.200, franc. franki 4935 — 4965, li-
re 3462.50 — 3477.50, dinarji 958 — 962,
poljske krome 3.90 — 4.20, leji 447 — 449
švic. franki 13400 — 13460, češke krome
2255 — 2265, madž. krome 30.20 — 30.40.

Curih: Berlin 0.0650, Newyork 530.
London 23.91, Pariz 37.10, Milan 26.05.
Praga 16.90, Budimpešta 0.23, Zagreb
1.85, Bukarešta 3.35, Sofija 3.90, Varšava
0.0350, Dunaj 0.0076, avstrij. krome 0.0075

Berlin: Italija 40.698 — 40.902, Lon-
don 37.057 — 37.290, Newyork 8329.12 —
8370.88, Pariz 383.52 — 386.47, Švica
157.106 — 157.894, Dunaj 11.82 — 11.88,
Praga 262.84 — 264.16, Budimpešta 3.39 —
3.61, Sofija 61.34 — 61.66, Beograd
117.71 — 113.29, Bukarešta 15.50.

Nekoliko ugotovitev

Ljubljana, 4. decembra. Tik pred zaključkom včerajšnjih volitev sta «Slov. Narod» in «Jugoslavija» nabila na svojih deskah vest, da je demokratska stranka popolnoma poražena, da je dobila 400 glasov in da so demokratski čuvarki škrinjic že zapustili volišča. Ves boj tkzv. Ravniharjevec je vedel demokrat, vse njihovo sovraštvo, ki se je kazalo v gnusni kampanji lepe trojice Narod, Jugoslavija, Nova Pravda, v nezaljubljenih volilnih sleparijah, v sistematičnem beganju demokratskih volilcev, je bilo naperjeno proti JDS. Ravnihar in njegovi so hoteli doprinesti dokaz, da je ogromna večina ljubljanskih pristavev demokratske stranke na njihovi strani. Zato so odbili v najkritičnejšem trenutku sporazum, katerega je ponujala JDS, pri čemur je šla demokratska stranka, ki ni stranka od danes in ni, kakor «Zajednica», lokalna skupina heterogenih elementov temveč del največje politične organizacije v celi državi, do skrajnih mej časti in prestrži. To je treba vedno znova povdarjati, da se spozna vse hinavsko zaobracanje oči, s katerim skušajo sedaj gospodje iz Knaflcove ulice oprati svoj veliki greh.

V težki potrtosti volilnega mačka pozabljajo «Narodovci» na vsa pravila logike in politične doslednosti. Njihova teza se namreč sedaj glasi: Ker narodni socialci za nobeno ceno niso hoteli z demokratsko stranko volilnega kompromisa, zato je bilo potrebno demokratsko stranko v Ljubljani likvidirati ter zagnati demokrate v vrste nove ad hoc ustvarjene skupine, katere program je v ostrem nasprotju z demokratskim programom. Ker demokratska stranka ni hotela izvršiti samomora radi svojih uskovov je sedaj ona kriva poraza in ne morda narodni socialci, ki niso hoteli volilnega sporazuma!

Pa celo ta uprav dezerterska logika je le zato, da pokrije razočarane obraze prevaranih spekulativcev. Če bi bili Ravniharji in Trillerji ostali disciplinirani, bi seveda NSS, ako je v njenem vodstvu, kaj naprednega čustva, pristala konečno na volilni kompromis z JDS. Mesto tega pa s svojim uskuštvom in intrigami pripravljali situacijo, v kateri naj bi bila JDS prisiljena, da se žrtvuje. Potem bi bili zmagonosno kričali, da je JDS ž njimi solidarna. Po tej metodi delujejo gospodje že celo leto in to imenujejo «apel na patriotizem mladine». Sedaj je zanje najhujše razočaranje da je demokratska stranka silajno prestala preizkušnjo. Pokazalo se je, da je ogromna večina ljubljanskih somišljenikov na strani vodstva stranke. Pa tudi ogromna večina onih somišljenikov, ki so se dali prevarati, se bo iztegnjena vrnila v demokratske vrste. JDS je pri volitvah tudi to dokazala, da je najhujša enotna politična organizacija v Ljubljani. Nobena stranka ni dobila toliko glasov kakor JDS! To dejstvo je pri današnji zbežanosti širokih slojev nad vse razveseljivo dokaz treznosti in politične zrelosti velikega dela naprednih ljubljancev.

Da se prav spozna brezglavost političnih ljudi, katerih glasilo je «Slov. Narod», naj navedemo danes le eno dejstvo: sedaj obtožujejo dr. Jeržava, da je on kriv klerikalno-komunistične večine v občinskem svetu, ker je na njegov predlog bil naknadno uveljavljen tkzv. srbski sistem, t. j. da dobi najhujša stranka že vnapre polovico mandatov (ne dve tretjini kakor meni «Slov. Narod»). Na svojih shodih so pa obtoževali istega dr. Jeržava, da ni želel izpočetka doseči uvedbe srbskega sistema in g. Pustoslavšek je v svoji obtožnici «Kako so zapravili Ljubljano» (Slov. Narod št. 272) navedel to «zamudo» kot eden od kardinalnih grehov demokratske stranke! Ali je s tako gospodo še mogoče resno govoriti?

Narodni socialci se nahajajo v skrajno mučnem položaju. Danes se izgovarjajo na Ravniharjeve. Priznavajo, da so sprva odklanjali volilni kompromis z J.

D. S. in sicer predvsem radi objave znane revizijskega poročila o Jugoslovanskem kreditnem zavodu. Pa mi smo že opetovano ugotovili, da gospod, ki je doleteno poročilo izdal v objavo, ne sedi v demokratski stranki, temveč da je NSS baš s tem gospodom napravila volilni kompromis! To je namreč dr. Ravnihar sam.

Toda dovolj reminiscenc in dovolj o tem kar je bilo!

Poglejmo kaj je! Gospodarstvo nad Ljubljano prevzame koalicija, ki bo skušala vsaj del svojih demagogičnih obljub uresničiti. V nedeljo niso zaman grmeli kliči: Živio Lenin, živele sovjetska republika. Na mestnem magistratu sicer ni mnogo prostora za politične, pa vendar precej prilike za gospodarske in kulturne eksperimente. Ti se bodo sedaj nedvomno vršili. To je morda zdravo za politično iztreznjenje, gotovo bo pa združeno z marsikatero bridko izkušnjo.

Z jekleno nujnostjo se tako postavlja pred napredne stranke dolžnost, da iščejo nove osnove za skupno brambo napredne Ljubljane. Noben nacionalni dolžnosti se demokratska stranka še ni odtegnila in se tudi tel ne bo. Kot trezna stranka se popolnoma zaveda konsekvenc ki jih je treba potegniti iz številnih premis. Danes še ni jasno, ali je NSS likvidirala in se vtopila v lokalni politični organizaciji Zajednice. Zato je tudi težko govoriti o tem, komu pripada inicijativa. Vsekakor pa se demokrate ne bodo spuščali v nobene eksperimente. Danes čujemo, da se po mestu raznaša govorica, da bodo demokrate zahtevali razveljavitev volitev. Te govorice so popolnoma neosnovane. Volilne sleparije Zajednice bi bile sicer zadosten vzrok, da se revirira rezultat volitev, toda demokratska stranka pač ne bo hotela sedaj še bolj razpaliti strasti in razširiti prepada, ki so ga izkopal njeni uskoki med njo in drugimi naprednimi skupami.

Posebno omeniti je treba konsekvence, ki nastajajo za Ljubljano iz dejstva, da je mesto se izročilo separatizmom in republikancem. Odnosaji med mestom in vladjo so s tem znatno oteženi.

Med tiste, ki so bili včeraj tepeni, spadajo državni nameščenci. Pri državnem uradništvu so se fraze izkazale za močnejše nego argumenti pozitivnega dela. Ne smemo zapreti oči pred posledicami. Na križevu pot vseh onih demokratskih politikov, ki se trudijo za ugodno rešitev uradnih problemov in ki so dosedaj mogli se sklicevati na zaupanje in podporo odločne večine državnih nameščenec, je vržen težak kamen novih zaprek. Prepričani smo, da bodeta zlasti minister Jeržav in posl. Reisner vse storila, da premagata ta najnovjši «aduti», ki ga daje postopanje večine ljubljanskega uradništva vsem nasprotnikom uradnih zahtev.

Politične beležke

— Sestanek med dr. Ninčičem in Contarinijem? Kakor poroča beograjska «Politika», je drugi italijanski delegat v Lausanni obiskal ministra dr. Ninčiča in mu sporočil željo italijanske vlade, da bi se Ninčič na povratku v Beograd sestal v Benetkah z glavnim direktorjem italijanskega zunanje urada Contarinijem, da bi se dogovorila o podrobnostih izvedbe znanih konvencij. «Politika» pristavlja, da so vsi taki dogovori iluzorni, dokler italijanski parlament teh konvencij ne ratificira. Dosedaj se to še ni zgodilo, ker so znali fašisti s svojim terorjem preprečiti, da bi prišla ratifikacija na parlamentarni dnevni red.

— Spahova skupina ne gre z blokad. Kakor javljajo beograjski listi, je muslimanski klub poslancev Spahove skupine sklenil, da ne stopi v nikake ožje odnošaje s Hrvatskim blokom, oziroma z Radićem, ampak da bo tudi zanj naprej samostojno odredjevala svojo politiko napram Pašićevi vladi.

— Dafeč so prišli zagrebski tribunaši. Na jugoslovanskem so židali svojo stavbo. Slep strast proti demokratom jih je pa zavajala vedno bolj na stran. Oni sedaj so že tako daleč, da nazivajo omladinske patrijotične manifestacije povodom proslave 1. decembra — provokacije...

— Dve priliki. S tem, da so dobili klerikalci in komunisti v svojo oblast občinski svet ljubljanski, jim je dana ugodna prilika, da tudi v praksi pokažejo, kaj znajo, kajti dosedaj so bili ti ljudje vedno le polni besed. Namesto hujšanja in razdiranja, bo treba postaviti nekaj pozitivnega. Tako vsaj je koalicija «Delovnega ljudstva» obetala ljudstvu, ki je radi velikih obljub odlašalo zanj svoj glas v toliki meri. Na drugi strani pa bodo imeli sedaj baš pridobitni elogi, ki so v svoji slepoti bili z demokratmi nezadovoljni — češ da so jim preveč levičarski — priliko spoznavati svojo zmoto. Zmaga komunistov v Ljubljani je obenem odgovor tudi gospodu Jeržavinu in Knezu ter njihovi velekapitalistični politiki. Ako bi gospodje pravočasno uvideli, da gre razvoj časa na levo in ne na desno, bi svojega nianšerstva ne nosili na trg. Mesto, da bi podpirali demokratsko stranko, ki si je prizadevala najti v gospodarskem življenju z ozirom na različne interese srednje pot, so ji Jeržavini in Knezi stregli po življenju. Mesto z demokratmi bodo zato sedaj imeli opraviti s komunisti. Mi bomo svoje ljudi že znali čuvati, ako bo to treba, zajedničarski velepridobitniki pa naj iščejo pomoči kjer jo hočejo.

Po svetu

— Nesreča orient-ekspresa. V bližini Odrina je dne 30. novembra skočil iz tira orient-ekspres, ki je vozil proti Carigradu. Dognano je, da so neznan storilec demontiral tračnice. Dosedaj pa še ni ugotovljeno, je-li ta napad na orient-ekspres v zvezi z turškim uporom, ki se vedno bolj pojavlja na mejah Tracije.

— Za obnovo francoskih opustošenih pokrajin. V Parizu je bila te dni odvijena internacionalna delavska konferenca, ki razpravlja o zaposlenju nezemskih delavcev za obnovo opustošenih pokrajin. Na tej konferenci sta bila prisotna tudi dva nemška delegata.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Torek, 5.: Zaprtro
Sreda, 6.: «Ploha». A.
Četrtek, 7.: «Idiot». Začetek ob pol 8. uri zvečer. D.
Petek, 8.: Ob 3. popoldne: «Krojaček-junaček». Mladinska predstava. Izv. Ob 8. zvečer: «Živi mrtvec». Izv.
Sobota, 9.: «R. U. R.» Delavska predstava. Izv.
Nedelja, 10.: Ob 3. popoldne: «Krojaček-junaček». Mladinska predstava. Izv. Ob pol 8. uri zvečer «Idiot». Izv.

Ljubljanska opera.

Torek, 5.: «Jenufa». A.
Sreda, 6.: Zaprtro.
Četrtek, 7.: «Brivec Seviljski». F.
Petek, 8.: «Carmen». Izv.
Sobota, 9.: «Tajnost». B.
Nedelja, 10.: «Gorenjski slavček». Izv.

Mariborsko gledališče.

Torek, 5.: «Hofmannove pripovedke». Izven. Gostuje g. Kovač iz Ljubljane.
Sreda, 6.: Ob 15. uri «Snežulčica». Igrajo otroci ljudske šole iz Studenc pri Mariboru.

Koncert Julija Betetta. Sinočnji koncert g. opernega pevca Jul. Betetta in ge. Dane Kohler-Golieve sicer ni napolnil dvorane Filharmonične družbe, toda v prav častnem številu zbrano občinstvo je odhajalo z zavestjo, da je užilo najlepšo umetnost dveh resnih umetnikov.

Betettov spored pesmi je bil sestavljen iz najfinjših, najglobljih in vseskozi zanimivih modernih pesmi od Brahmsa, preko Weingartnerja in Rik. Straussa do Korngolda ter našega najmlajšega, L. M. Škerjanca. Vse je izvajal g. Betetto kot mošter-pevec s čudovito tehniko in globokim čustvom, blesteč s svojim prekrasnim materialom in vseh legah in imponentno s svojo soplno kolosalno izvebanostjo. Korngoldovo pesem Pierota je ponavljal ter žel vseskozi najčistejši priznanje. Pianistka ga. Kohler-Golieve je zaigrala Novakovo «Morje» in Lisztovo Balado v h-molu, britantno in bila povzela opetovano na oder. Betettov koncert je bil eden najlepših dogodkov tekoče koncertne sezone. Zal, da težke življenske razmere tako ovidno pritiskajo na poset intimnih umetniških prireditel. Slabo razsvetljena in zanemarljiva dvorana pa ne dela ugodnega vtiska.

Umetniški kongres v Zagrebu se vrši neprekidno 9. do 11. decembra. Slovenski delegati za ta kongres so gg. R. Jakopič, J. Costaperraria, F. Kralj, V. Cottič in S. Santel, a njih namestniki gg. G. A. Kos, M. Gaspari, L. Dolinar, V. Kos in Iv. Vavpotič. Kongresa se more udeležiti razen imenovanih vsak slovenski umetnik brez oziroma na to, ali je član Udruga ali ne. Vsem udeležencem je dovolilo prometno ministrstvo znatne polne olajšave. Prijave sprejema tajnik S. Santel, Ljubljana. Tehniška srednja šola do 5. decembra popoldne. Na poznejše prijave se ne bo moglo ozirati. Kongres oblikujejo umetnikov bo v prvi vrsti ustanovil edinstveno organizacijo vseh umetnikov v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Razen tega bodo obravnavali umetniške in stanoveke zadeve obl. umetnikov. Prva konferenca se vrši 9. decembra ob 9. uri popoldne.

Vojaško gledališče. Na Inicijativo avljatičnega poveljstva se je osnovalo v Novem Sadu vojaško gledališče. Prva predstava, pri kateri so nastopili sami vojak, se je vršila na narodni praznik.

Alfred Capus. V Parizu je umrl skoraj 64 let star eden izmed najhujših vitejših in najelegantnejših francoskih dramatikov, Alfred Capus. Bil je komediograf stare klasične šole; njegov dovtip ni bil prisiljen ali neokusen, njegov esprit je bil sijajen, zmagovit, včasih dokaj cinčen, njegova tehnika mojstrska. Njegova dela so dosegala skoraj vedno močne, trajne uspehe. Tudi na nemških odrih, na Dunaju, v Berlinu so mnogo igrali njegove komedije. Spočetka je bil inženjer, kasneje novinar, končno le dramatik in romanopisec. Njegov literarni značaj je bil Zolov realizem in Maupassantov psihologija združen in se prepleten. Bil je tudi član akademije in urednik «Figara», kasneje «Gaulvisa» in končno zopet «Figara». Izmed njegovih gledaliških del so znana: Leontinini možje, Sreča, Obe soli, Graščakinja, Brignol in njegova bel, Mala uradnica, Angel in Naša mladost. Izmed njegovih romanov je zlasti prikljubljen «Qui perd, gague».

Stavka berlinskih gledaliških igralcev. Berlinski gledališki igralci so se vedno v stavki. Udrženje gledaliških lastnikov je sklenilo, da vsakega ravnatelja, ki bi pristal na zahteve igralcev, kaznuje z globo 5 milijonov mark. Dan na dan se v Berlinu zapirajo gledališča. Toda igralci dobivajo od vseh strani podpore. Udrženje gledaliških igralcev je sporočilo vsem stavkujočim, da ima na razpolago za v stavki se nahajajoče igralce 25 milijonov mark.

Pevski koledar za leto 1923. Zveza slovenskih pevskih društev izda za leto 1923 pevski koledar, katerega bo razpošiljala Zvezna knjigarna v Ljubljani. Vsebinska koledarja bo prav zanimiva. Poleg običajnega koledarja prinese živopisna Antona Foersterja (petinosemetletnica), F. S. Vilharja (sedemdesetletnica), članke o petdesetletnici «Glasbene Matice», tridesetletnici predsedničkovega delovanja Ivana Družila pri «Slavcu», živopis pevovalce Frana Steteta in vestnik «Zveze slovenskih pevskih zborov». Koledar bodo krasile zanimive karikature pevovalcev. Ker je izdaja pevskega koledarja združena z ogromnimi stroški, ki se morajo pokriti, je nujno potrebno, da si ga kupi vsak pevec in vsaka pevka. Najbolje bi bilo, če ga društvo za vse svoje člani naroči skupaj, da si prihrani nekaj poštnih stroškov. Naročila in razpošiljanje koledarja je prevzela Zvezna knjigarna v Ljubljani, Marijin trg 8.

Knjige v Nemčiji so vsak dan dražje. Roman, kakor si ga človek kupi, da ga čita med vojnjo v vlaku, stane — 500 mark, za rajhovec velik denar. Znanstvena knjiga, če je kolikaj velika, stane takoj 5000 mark. Sedaj si založbe, ki trpe silno škodo, pomagajo tako, da izdajajo berivo periodično po poglavjih.

Sokolstvo

I. Jugoslovanski vsesokolski zlet. Seja likvidacijskega odbora se vrši v sredo, dne 6. decembra ob šestih zvečer v Saveznih prostorih. Prosimo točne in pol-številne udeležbe.

Novo češko ministrstvo in Sokolstvo. V novi češkoslovaški vladi je 7 ministrov, ki so aktivni člani Sokolstva. Vsem tem je COS, ob priliki njihovega vstopa v vladu poslala iskrene čestitke. Vsi ministri so se v posrednih dopisih zahvalili predsedstvu COS, in so naglašali, da bodo posvetili vse svoje moči za čim lepši razvoj Sokolstva, ki tvori glavni stebel v boju proti sovražnikom narodnega edinstva.

Sporf

Nedeljske nogometne tekme v inozemstvu.

Praga: V soboto sta si v teku 1. meč seca stala tretjič nasproti prva dva češkoslovaška kluba, Sparta in Slavija, da nadaljujeta pred tednom pri stanju 2 : 2 prekinjeno igro za češki pokal. Igralo se je dvakrat po deset minut, da se odloči, kateri od obeh klubov bo igral proti Čechie Karlin v končni odločitvi za češki pokal. Izid je bil že vsled kratkega časa in jednaki moči obeh klubov zelo negotov in napetost občinstva zato naravnost veličanska. Slaviji se je posrečilo zabiti en gol in je vsled tega zmagala s 3 : 2. Igrati mora še s Čechie Karlin, ki pa nikakor ne bo kos močni Slaviji, ki se mora zato že sedaj smatrati za zmagovalca v borbi za češki pokal.

Dunaj: V prvenstvu prvega razreda bi se moralo zadnjo nedeljo vršiti šest tekem, vendar pa so tri vsled slabega vremena odpadle, namreč Rapid - Wacker, WAF. - Sportklub in Vienna - W. A. C. Z ozirom na svojo zadnjo zmago proti Rudolfshtiglu (4 : 1) je hiakoah to pot prot Herthi vsekaror šla v boj z velikim upanjem na zmago, dasi je to upanje baziralo bolj na moralni podlagi, če pomislimo na moč napadalne vrste Herthe in na njenega vratarja Ostrička, ki se je zadnjo nedeljo v Budimpešti silajno izkazal proti madžarski reprezentanci. Zaradi tega je neodločni izid 1 : 1 (1 : 0) smatrali za ugodnega za Hiakoah. Za Admiru, ki je nastopila proti Rudolfshtiglu, so bile šanse ugodne. Toda tudi ta tekma je proti vsemu pričakovanju ostala neodločena z 2 : 2 (1 : 1). Trikrat gre rado; torej je morala tudi tekma med Amateuri in Simmeringom končati s tem da sta si kluba delila točki za prvenstvo. Tekma je končala z 2 : 2 (2 : 0). Tudi ta tekma je vzbudila splošno presenečenje. Dosedanje tekme Amateurjev in način njihovega igranja so jasno kazali na njihovo zmago. Mogoče pa je, da je delstvo, da sta dva igralca Simmeringza, Riedl in Priessmann, slavila v nedeljo deseto obletnico, da sta člana kluba in se je njima ob tej priliki izročila medalja nogometne zveze, vplivala na razpoloženje igralcev Simmeringza, tako da je tekma ostala neodločena. — V II. razredu je Germania porazila Rennweg z 4 : 1, Ostmark : Gersthof s 4 : 0, Donaustadt : Sturm 1907 s 3 : 1.

Redni občni zbor S. K. Ilirije v Ljubljani, se vrši danes, ob 7. uri zvečer v dvorani jugoslovanskega napred. akadem. skga društva «Jadrano». Akademski dom, Tomanova ulica 3 (nasproti I. dr. gimnaziji). Dnevni red: 1. Letno poročilo. 2. Poročilo revizorjev o stanju letnega zaključka. 3. Volitev odbora. 4. Sklepanje o odborovih predlogih in o samostojnih predlogih članov. 5. Proračun. — V slučaju nesklepnosti se mora vršiti ur pozneje nov občni zbor, ki je sklepčen ob vsaki udeležbi. Samostojni predlogi članov morajo biti uposlani najmanj 8 dni pred obnim zborom kluba. Prosimu članstvo, da se občnega zbora sigurno udeleži!

Pozor ljubljanski smučarji! Zimsko-sportna oprema se naroča v pisarni Sportne Zveze vsak dan od 10. — 12. in od 16. — 18. in sicer do vstevši 12. t. m. Interesentom so na vpogled vzorci smučev, čevljev (turistovskih in smučarskih), pletenice, palice, očala itd.) Sprejemajo se obvezna naročila in je treba polovico zneska naročilo priložiti. Ker so predmeti pristno bobinski ročno in trpežno delo, upamo, da bo vsak že z ozirom na nizke cene posegel po imenovanih predmetih. Blago bo do 10. t. m. v Ljubljani.

Gradlanski porazen od Concordije. Nedeljska tekma med zagrebškima kluboma Concordia in Gradlanski je izpadla v korist Concordije 2 : 0. Rezultat je vzbudil veliko senzacijo. Igro je sodil g. dr. Pandaković.

Vreme

Tudi prošli teden je ostalo vreme pri nas ugodno, pokazalo se je šele pravkar, na zaključku tedna. Ves teden je ohranilo dotedajni značaj; suhi, mrzli dnevi, kakor smo jih imeli večino novembra.

Visoki zračni tlak se je držal še vedno v zapadnem ter jugozapadnem delu Evrope, z jedrom nad Anglijo, kjer je vsled tega nastopala izredno gosta megla. Napram prejšnjim tednom se je situacija v toliko spremenila, da se je proti sredini tedna njegovo jedro premaknilo nad Biskajski zaliv.

Lepega vremena pa ni imela vsa Evropa. Kajti ves severni in severovzhodni del našega kontinenta se je nahajal pod nizkim zračnim pritiskom, ki se je proti jugu raztezal celo preko srednjega Podonavja. Na srednjo Evropo so pihali ves teden vlažni severozapadni ter zapadni vetrovi; prinašali s se Atlantiskega oceana obilo vlage, zato je imel ves severni in severovzhodni del Evrope precej padavin, snega ter dežja. Ta tudi srednja Evropa je imela obilo padavin, največ severno vzhodni Vzhodni Alp in severna vzhodna Sudetov ter Karpatov. Najpreje je padal sneg, nato dež, oboje v zelo velikih množinah. Toda glavni greben Alp je bil vremenska meja; južno od centralnih Alp povečini ni bilo nikakih padavin, tako tudi v Sloveniji. Pa tudi jugovzhodno od nas je bilo precej snega, v Beogradu in drugod. Tako je imela Ljubljana enkrat izjemoma lepše vreme, nego njena bližnja in daljna okolica.

Koncem tedna se je vreme tudi pri nas poslabšalo; območje depresije se je v severovzhodu to pot raztegnilo tudi preko nas na Adrio.

Katoliška cerkev in papeštvo

(iz predavanj na ljudskem vseučilišču v Celju.)

V ponedeljek dne 27. t. m. je vladni svetnik Lilek v Celju nadaljeval svoje predavanje o katoliški cerkvi in papeštvu v srednjem veku. Obisk je bil zadovoljiv. Predavatelj je najprej razpravljal o cerkvenem razkolu, t. j. o delitvi krščanske cerkve v rimsko katoliško in grško istočno, o pokristjanjenju južnih Slovanov in uvedbi slovenskega bogoslužja, o važnosti slovenskega jezika za razvoj srednjeveške književnosti med Srbi, Hrvati in Bolgari, o odnošajih južnih Slovanov napram rimsko katoliški cerkvi in papežu v celnem srednjem veku ter v XVI. stoletju.

Slednjič je predavatelj podčrtal nauke, ki jih moramo črpati iz vsega tega za našo sedanjost in bodočnost osobito glede slovenskega bogoslužja in naše cerkvene odvisnosti od rimskega papeža. Predavatelj je dokazal z jasnimi argumenti, da je rodilo slovensko bogoslužje pri južnih Slovanih bogato cerkveno in posvetno literaturo. Slovenska knjiga je rešila Slovence popolnega ponemčenja, hrvatska Hrvata politiliziranja v srednjem in pomadžarjenja v novem veku, staroslovenska pa Srbe in Bolgare porčenja. Slovensko bogoslužje je rodilo južnim Slovanom tako bogato literaturo, da se z njo češka in poljska srednjeveška književnost nikakor ne moreta primerjati. Ako se nadalje uvaža, da so vse slovanske katoliške države v srednjem in novem veku propadle in se do

leta 1918. niso mogle restavrirati, dočim so obstojale države z nacionalno cerkvijsko sto in stoletja ter postale zibel osvobodjenja, moremo šele pravilno presoditi, koliko narodne, jezikovne, prosvetne in politične važnosti je slovansko bogoslužje in samostojna narodna cerkev. To so uvideli bratje Čehi ter si ustanovili narodno cerkev. Začeli so se gibati tudi hrvatski svečeniki, le slovensko duhovništvo se ne gane. Za vzgled naj bi si tudi v tem oziru vzeli Mahniča, ki je kot krški škof neustrašeno branil skozi celo svoje življenje slovensko bogoslužje proti avstrijski vladi in rimskemu papežu. Vsi narodi, ki so hrepeli po osamosvojitvi, so delali tudi na ustanovitve narodne cerkve in lastnega patriarhata. Kot primer naveda poljskega kralja Boleslava, češkega kralja Karola I., hrvatskega bana Jelčića in druge, ki so z ustanovitvijo samostojnih nadškofij rešili svoj narod tujega vpliva.

Profesor dr. Srebrnič piše v «Bogoslovskem Vestniku», da sta bolgarska vladarja Boris in njegov sin Simeon okoli leta 900 iz političnih razlogov podpirala slovanski obredni jezik, ker sta hotela oteti cerkev in državo vpliva carigradske oblasti. Kar sta želela ta dva vladarja za Bolgarsko, moramo želeli tudi Jugoslovani za našo katoliško cerkev in za našo državo, ako hočemo eno in drugo rešiti vpliva in kontrole rimskih oblasti. Upoštevati se mora, da ima Italija 5 do 6 krat več nadškofij in škofij, kakor Francija, Nemčija in Španija, dasi so te države mnogo večje od Italije. Italija je skoz in skoz klerikalna država, v kateri igra klerikalna stranka v političnem življenju

važno ulogo. Radi tega paktira Mussolini z Vatikanom in obljublja zaščito interesov katoliške cerkve. Ali ni dovolj jasna zveza rimskega papeštva z najradikalnejšim italijanskim nacionalizmom, t. j. s fašizmom?

Tudi zgodovina nas uči, da so sedeli na papeškem prestolu večinoma Italijani in da smatralo ta prestol za svoj dominium. Papeži so podpirali Italijane od VI. do XII. stoletja v borbi proti Grkom, dokler jih niso izrinili, nato v XIII. stoletju proti Nemcem in v XIV. stoletju romansko plemo Francozov proti Nemcem za Ludovika Bavarskega. Cele križarske vojske so vzdignili ne samo proti polabskim Slovincem in Čehom, ampak tudi proti Bošnjakom, Srbom in Bolgarom.

V preteklosti torej nismo uživali bogve ake milosti od rimskih papežev, nadejati se je ne moremo tudi za bodočnost. Saj se je zvezalo papeštvo s fašisti, z našimi največjimi sovražniki. Zato pa morajo vse napredne stranke vzeti v svoj program sledeči točki:

Uvedbo slovenskega bogoslužja v katoliških cerkvah, kjer ga še ni, ter pretrganje vsake cerkvene zveze s papeško kurijo, ker stoji ta istotako pod posvetnim vplivom, kakor svojčas grški patriarhat pod vplivom bizantinskega cesarstva.

S svojimi zahtevami se nikakor ne dotikamo vere in ne kličemo na kulturni boj! Obratno! Hočemo s složnim sodelovanjem klerikov in laikov doseči prvotni etični preporod našega naroda.

Govornik je žel za svoja zanimiva izvajanja obilo pohvale. Zleteli je da bi se slovenski napredni krogi več bavili tudi s tem vprašanjem.

Občinske volitve v Ljubljani.

Po krivdi demokratiških uskokov so zmagali klerikalci in komunisti.

Dobili so: demokrati 1822 glasov in 5 mandatov, klerikalci in komunisti 3952 glasov in 35 mandatov, soc. demokrati 295 glasov in 1 mandat, nar. socijalisti in dem. disidenti pa 2916 glasov in 8 mandatov.

(Ponatis iz včerajšnje posebne izdaje „Jutra“)

Ljubljana, 4. dec.

Ze pred vojno je klerikalizem naskoval Ljubljano. Bil je odbit. Po vojni se je začel vezati s socialnim nezadovoljstvom in pod to krinko posegati po njej. In res: čim je bila uvedena splošna in enaka volilna pravica za občinske zastopce, se je pojavila v občinski hiši antidemokratska večina. Dokler je potrebovala ta večina meščansko in napredno NSS, je izrabljala ambicijo te skupine, čim pa je razčistila nasprotja s komunisti, je mogla tudi brez narodnih socialistov razpolagati z do 4000 glasovi.

Nasproti temu računu je bil na dani protiračun: demokrati in NSS imajo skoro 5000 glasov. A v tem trenutku se je nekaterim bivšim demokratom zdelo neobhodno potrebno, razklati napredno Ljubljano v dva tabora. Vse, kar je bilo do včeraj dobro, so ti ljudje danes prekleli in skušali so sebe povzdigniti z demagoškimi gesli na račun svojih bivših strankarskih tovarišev. Odklonili so opevovane najljubše volilne kompromise demokratov in začeli kakor blazni bojevati se ne morda proti klerikalno-komunistični, ampak proti — demokratiški — «varnosti». Nenavadna je bila v nemi te gospode v razdiranju in rušenju. Kar so napredni ljudje zgradili desetletja, to so ti elementi zastrupili čez noč.

Usodepoln je bil slepi račun narodnih socialistov na razpad demokratiške stranke ter spekulacija na politično moč, ki naj bi jo ambiciozna gospoda zadobila po «padcu vlade» v kaki novi politični konstelaciji. NSS je postala žrtev te spekulacije. V starem občinskem svetu le igrala s svojimi 9 mandati vidno in v marsičem odločilno vlogo, danes ima štiri odbornike ter je povrh postala ponižna dekla velepridobitnikov, za katere bo morala opravljati najnižje posle, ker je od njih tudi materialno popolnoma odvisna. Res je, da je bila v to katastrofalno situacijo zapeljana po obljubah demokratiških uskokov, ki so jo znali prepričati, da bo ogromna večina demokratiške stranke šla za njimi, toda moralna krivda je povsem na njeni strani. Z JDS je mogla NSS vsak hip napraviti sporazum, ki bi bil obema strankama omogočil skupen nastop, ne da bi bila ena ali druga stranka morala izgubiti na svoji samostojnosti. Tak pošten sporazum bi bil dal Ljubljani trdno napredno večino. Toda narodnim socialcem se je zdela vabljivejša spekulacija na razbitje demokratiške stranke. Ravnihar je imel lahek posel z njimi. Postali so ujetniki velekapitala, zaradi katerega so izdali interese napredne Ljubljane.

Nikdar ne bo pozabljena vloga, ki jo je v tem boju igral dr. Vladimir Ravnihar. Strast častilcepa in osebnega sovraštva je premagala v tem možu, ki mu je demokratiška stranka tako velikodušno odpuščala nekdanje izdajstvo ter ga visoko dvignila, vse boljše občutke. Sprva zavratno, potem odkrito je pričel boji proti JDS. Celi ne haš inčiativni in agilni značaj tega politika se je izpremenil. Uničitelje demokrate — to je postal njegov glavni cilj, kateremu je podredil vse drugo, tudi vsa sredstva. Speljal je narodne socialce v zvezo z najreakcionarnejšimi elementi, vodil je borbo na nož, dopuščal in sodeloval je, ko so se zlorabljale vse narodne institucije proti glavnemu, da ne rečemo edinemu njihovemu zaščitniku, demokratiški stranki, neposredno je odgovoren za odvratnost volilnih sleparij.

ki so se vršile od strani njegovih ljudi. Kar se mu pred leti v očitni zvezi s klerikalci in Nemci ni posrečilo, to je dobro opravil tokrat. Njemu v prvi vrsti se ima Ljubljana zahvaliti, da vihra nad njo zastava črne in rdeče internacionale. Obračun s tem možem je neizogiben.

Izmed vseh strank, ki so se borile za Ljubljano, je edino demokratiška, katere vest je čista. Trdno vztrajajoč na svojem programu, ki je tudi za bodočnost

Ljubljane edino spasonosen, je lojalno ponujala roko za skupen boj naprednih elementov. Bila je pripravljena k največjim žrtvam, saj je vedela — in rezultat volitev je to potrdil — da je zmaga napredne Ljubljane zagotovljena, ako gresta skupaj JDS in NSS. Vse je bilo zaman. Ona je prosta odgovornosti za to, kar se je zgodilo in mirno pričakuje razvoja dogodkov.

Odgovornost je prešla drugam.

Potek občinskih volitev

Nečuvne agitacijske sleparije zajedničarjev

Ze ponoči je bilo po Ljubljani jako živahno. Vse stranke so organizirale svoje «varnostne straže», ki so imele nalogo paziti, da nasprotnik ne potrga volilnih plakatov in pozivov. Po ulicah je prišlo opetovano do spopadov med prevnetimi «čuvarji», ki so deloma razumeli svoj posel tako, da je treba nasprotnikove oklice strgati ali premazati. Glavno delavnost v tem oziru so razvijale zajedničarske patrulje, ki so se, oborožene s palicami in gorjanci, obnašale zelo nasilno. Z reklamnih tabel so izginjali plakati in se zopet na njih pojavljali. Rezultat je bil jutraj približno enak večernemu stanju. Če bi bile patrulje sklenile kompromis, bi si bile prihranile mnogo posla. Resnejših incidentov ni bilo. Proti jutru je prišlo v Zvezdi do spopada med demokratiško stražo in zajedničarsko gardo. Naenkrat je bilo slišati obupne krike: kri, kri! Pa ni bilo tako hudo. Dva nasprotnika sta se bila spopadla in eden je drugemu, da se ga ubrani, pljusnil iz lonca porcijo rdeče barve v obraz...

PRIČETEK VOLITVE.

Ob 8. uri so se odprla volišča, katerih je bilo 14. Ze v prvih dopoldanskih urah je bila udeležba jako številna. Po ulicah so pričeli drveti izvoščili in avtomobili, zlasti zajedničarski agitatorji so razpolagali s celim parkom avtomob'ov, vsi «velepridobitniki» od bank do gospodov «en gros» so dali svoja elegantna vozila na razpolago.

Mnogo pozornosti je vzbujalo, da se je vozil dr. Ravnihar z g. Deržičem kot pobočnikom čisto v županski puži po ulicah.

Z vsa paro in ogromnim aparatom pa so delali tudi klerikalci in komunisti, ki so razpolagali s celo vrsto avtomobilov in vozov. Videlo se je, da ima ta «Zveza delovnega ljudstva» prav dobre zveze z velikopitalističnimi lastniki avtomobilov in kočij.

NA VOLIŠČIH.

Agitacija je bila silno živahna. Volilni lokalni strank so imeli posla čez glavo. Proti poldnevju so volilci na voliščih zelo pritiskali, v prvih popoldanskih urah je frekvenca ponehala, pa se proti tretji opet dvignila in je trajala do kraja. Od približno 12.000 volilcev jih je prišlo na volišče 8985, torej skoraj tri četrtine. Udeležba je bila torej skoraj tako številna kakor pri volitvah v konstituanto, ko je od 11.158 prišlo na volišče 8806 volilcev.

SKOF VOLI KOMUNISTE.

Veliko senzacijo je vzbudilo, ko je zgodaj dopoldne prišel na volišče na magistratu ljubljanski škof dr. Jeglič, ki je na čelu svojih korarjev oddal krogično za

komuniste. Škofovemu uprav katoliškemu in krščanskemu vzgledu je sledila ostala duhovščina in iz samostanov so nagnali poslednjega «kozla» v boj za gg. Makuca, Klemenčiča in dr. Lemeža.

Opoldne je izvršil na volišču v realni svojo volilno dolžnost v Ljubljani se nahajajoči minister dr. Žerjav, pokrajinski namestnik Hribar je istotam že med prvimi oddal svojo krogično.

VELIKANSKE VOLILNE SLEPARIJE.

Nikdar se v Ljubljani še ni tako nasilno in koruptno agitiralo kakor včeraj in nikdar se niso še uporabljale tako kričeče volilne sleparije. Klerikalci in komunisti so uporabili vsa sredstva verskega pritiska in cerkvenega terorja, vse metode hujškanja in demagogije. Njih cilj je bil očitno ta, da dosežejo na voliščih absolutno večino vseh glasov. Pri tem so komunisti vzpodbujali svoje pristaje: hajdemo, da nas bo več, da bomo potem imeli klerikalce v rokah, klerikalci so delali obratno. Tem se je tudi posrečilo. Med izvoljenimi kandidati liste «Delovnega ljudstva» so klerikalci v večini.

Infama je bila agitacija zajedničarjev. Ze v soboto zvečer so razširili po mestu vest, da je sam minister dr. Žerjav dal parolo, naj demokrati volijo zajedničarje in da je JDS umaknila svojo listo. Posebno naročeni agitatorji so trosili to laž po vseh ulicah. Kmalu nato so si zajedničarji izmislili drugo: da sta se Zajednica in JDS združili.

To pa je bil le začetek. V Narodni tiskarni so bili že v soboto tiskani lepaki, v katerih pozivlja «načelstvo JDS» demokrate, naj vržejo krogično v 4. skrinjico. Tekom dopoldne so agitatorji zajednice pričeli lepiti te lepake po vsem mestu. Načelstvo JDS je takoj obvestilo policijo o tem nesramnem falzifikatu in zahtevalo preiskavo. Policija je na podlagi čl. 6. volilnega zakona izvedla hišno preiskavo v «Slov. Narodu» in v Centralni volilni pisarni Zajednice ter je konfiscirala še cele kupa teh tiskovin. Doktor Ravnihar je protestiral, češ, da je to omejitev tiskovne svobode!

Kmalu nato je Zajednica plakirala «telegrame iz Beograda» sledeče vsebine: «Beograd, 3. decembra. Pašić je pravkar podal demisijsko celokupnega kabineta. Demisija je bila sprejeta. Poslanci Hrvatskega bloka so v Beogradu. Sestavo nove vlade prevzema Ljuba Davidović in Stojan Protić. V demokratskem klubu je prišlo ko razkola. Pribečević-Zerjavova skupina je izstopila iz kluba. Dosedanji režim je pokopan in izvrši se splošen preobrat v državni politiki.»

Pokrajinska uprava je bila tako tankovestna, da se je najprej telefonskim po-

tom v Beogradu prepričala, da je vse skupaj prazna izmišljotina, objavljena zato, da prikaže Zajednico menda kot novo vladno stranko. Telefon je bil nepotreben. Plakati so bili tiskani pri «Slovenskem Narodu» že v soboto. V nedeljo jih sploh nobena tiskarna ni mogla tiskati, ker se v tiskarnah ves dan ni smelo delati! Tudi ta plakat je bil končno konfisciran.

Vse te sleparije so res prevarile precej demokratov, čeravno je načelstvo JDS takoj podvzelo protikrepe.

Odkrito so zajedničarji tudi zlorabljali sokolstvo, češ, Sokoli morajo voliti Ravniharja, ki je starosta Saveza. O tej stvari seveda debata ne more biti zaključena. Glavni argument zajedničarjev pa je bil tudi v nedeljo — novac. Iz rezervuarja neopredeljenih volilcev je ta argument pridobil par sto ljudi brez politične morale...

Vse te lumparije so se godile pod neposrednim nadzorstvom in odgovornostjo dr. Ravniharja, ki je v strasti svoje častihlepnosti podrl tudi one granice, ki sicer v najogorčenejši politični borbi omejujejo dejanja moža. Vsa borba zajedničarjev je bila naperjena proti demokratom — klerikalce so pustili popolnoma na strani. Nekatere njihove nasilne agitatorje je zaradi kršenja volilne svobode policija sicer aretirala, toda glavni krivci so seveda ostali za kulisami.

Demokratiška stranka se je v celem volilnem boju odlikovala s svojo mirnostjo in načelnostjo. Tudi na dan volitve je ostala sama sebi zvesta. Njena agitacija je bila poštena in trezna. Njeni plakati resni. Na dve zajedničarski nesramnosti je odgovorila z ostrimi protiplakati. Ko so zajedničarji razširili hujkaljoče lepake «Uradniki, goli in lačni, zahvalite se dr. Žerjavu — za obljube», so demokrati odgovorili s plakatom: «Uradniki, odvezmite brigo za interese ministru Žerjavu ter jo izročite politični firmi Knez, Jelačin & Cie.» Na zajedničarsko objavo, da obstoja zveza med Zajednico in SKS, so odgovarjali demokratiški lepaki: «Za izvoz prašičev in za dražjo mast bo glasoval, kdor bo volil zajednico ali klerikalce». Ta plakat, na katerem debela svinja drži zastavo z napisom: «Živela Zajednica, živijo Brodar!» je vzbudil mnogo pozornosti.

ŽIVLJENJE NA ULICAH.

Po ljubljanskih ulicah je bilo ves dan zelo živo. Dan ni bil posebno prijazen in Ljubljancani so opustili svoje izlete, da se do dobrega nagledajo volilnega trušča. Za marsikoga je bila to precejšna žrtev, saj so bile vse gostilne zaprte, med tem ko sta zunaj na Posavju vabila kranjska klobasa in čvček. Kavarne so bile seveda «dubokom» natlačene in marsikateri gost je poskušal mežikati natakarnem, da naj začarajo kaj bolj krepkega v čaj ali pa v skodelico za črno kavo. Pripoveduje se, da popolnoma brezuspešno.

Ob 5. je bila volitev zaključena. Nastop dr. Ravniharja je od vsega početka oslabil vsako nado, da bi se dala preprečiti zmaga klerikalcev, komunistov in Peričevih socialcev. Pri volilnih lokalih se je povsodi zbralo precej ljudi.

PO RAZGLASITVI IZIDA VOLITEV.

Pred Mestnim domom, kjer se je vršil glavni skrutinij, je velika množica klerikalcev in komunistov pričakovala razgla-

slitve volitev. Vedelo se je že, da je zmagala «Delovna lista». Ko je množica proti 7. zaznala za ofi jelni rezultat, se komunisti in socialisti klicali Periču, klerikalci pa škofu. Pričakovalo se je, da bosta oba gospoda govorila z balkonom. Pa je le dr. Perič izrekel nekoliko zahvalnih besed. Vzpodbujevalni klicji množice so Ljubljancanom napovedovali srečne čase pod črno in rdečo zastavo.

Popolna pobitost je vladala v zajedničarskih krogih. Očitajoča vprašanja: Zakaj smo odklonili sporazum z demokratimi? si slišal tekom večera sto in stokrat. Narodni socialci so se hudovali na Ravniharja, češ, on je vsega kriv, ker je rekel, da bo od JDS odtrgal 2000 glasov. Uskoki zopet so se izgovarjali na narodne socialce: Vi ste krivi.

Zajedničarji so bili globoko prepričani, da bodo razbili demokratiško stranko. Kalkulirali so, da bo le 700 do 800 glasov dobila, drugo pa da bo zbežalo pod uskoško zastavo. Raditega so tudi odklanjali vsak sporazum. Ravnihar je kazal le eno strast: porušiti trdnjavo napredne misli, in menil je, da bo iz njenih razvalin zgradil sebi županski stolec. Zajedničarji se naračili za svojo proslavo godbe in lampijone, dogovarjali se, da bodo priredili demonstracijo pred «Jutrom» in proti JDS — mislili so le, kako se bodo «maščevali» demokratom, pa so pripravili Ljubljani namesto strumnih koračnic oglušujoče zmagovalne krike — klerikalcev in komunistov.

Tudi za JDS pomeni izid volitev razočaranje. Računala je na večji uspeh. Ostala je sicer najjačja stranka v Ljubljani, toda zanašala se je preveč na silo argumentov ter je premalo paznje posvetila tehničnim vprašanjem. Zvečer so se v volilnih lokalih zbirali pristaji in od vseh strani je bilo slišati samozavesten glas: Preizkušnja je prestana. Bili smo edini dosledni in edini se nismo kompromitirali. Z novo vremo na delo. Ljubljana, ki je danes ponižana, nas bo potrebovala. Kmalu bo uvidela, da je nje spale v veliki državni stranki jugoslovanske demokracije!

Novi občinski svet

Po reformiranem občinskem volilnem redu za Slovenijo šteje ljubljanski občinski svet 49 članov. Od teh jih pripade po § 34. najprej 24 kandidatski listi, ki je dobila največ glasov, ne glede na to, koliko znaša ta večina. Ostalih 25 članov se razdeli po proporeu med vse stranke, torej tudi one, ki je dobila že prvih 24 mandatov. Na ta način so dobili klerikalci in komunisti najprej 24 in pri razdelitvi po proporeu še 11 mandatov, skupaj torej 35 občinskih svetnikov, med katerimi je 18 klerikalcev. Ostale stranke so dobile: demokrati 5, narodni socijalisti in demokratiški disidenti (Ravniharjevci) 8 in socijalisti 1 mandat.

Občinski svet bodo tvorili naslednji občinski svetniki:

DEMOKRATI:

1. Dr. Milan Vidmar, vsenčilski profesor,
2. Josip Turk, posestnik,
3. Anton Likozar, nadučitelj,
4. dr. Fran Tominšek, odvetnik,
5. Fran Kavčič, gostilničar in posestnik.

A. P. Čehov:

V temi

Srednjevelika muha je lezla v nos pomočnika državnega pravdnika, dvornemu svetniku Gaginiu. Ali jo je mušila radovednost, ali je silila vanj iz lahkomiselnosti, ali kratkomalo, ker je bila tema: nos nikakor ni bil zadovoljen z navzočnostjo tujega predmeta in je dal znak za kilanje. Gagin je kihnil, kihnil z občutkom, s prodirajočim, piskajočim glasom in tako glasno, da se je tresla postelja ter zveneli vzemirjeni vzmeti.

Gaginova žena, Marija Mihajlovna, velika, bujna blondinka, se je tudi zdrznila in se zbudila. Ozla se je v temino, vzdihnila in se obrnila na drugo stran. Čez pet minut se je zopet obrnila in oči tesneje zatisnila; ni pa mogla več zaspati. Ko je nekaj časa vzdihovala in se preobračala z ene strani na drugo, se je dvignila, se prevrnila preko svojega moža, si obula copate in stopila k oknu.

Zunaj je bilo temno. Videti ni bilo ničesar razen obrisov dreves in temnih streh skednjav. Na vzhodu so se jele kazati nekaj svetlejših barve; toda debeli oblaki so se pripravljali, da to jasnost zopet zakrijejo. Zrak je bil poln megle in zdelo se je, da sni vse povsod je vladala tišina. Celo čuvaj teh letoviških hiš, ki je bil vendar za-

to plačan, da je motil nočni mir s trkanjem na signalno desko, je molčal. Molčale so celo prepelice, edina divja perotnina, ki se ne boji letoviščarjev iz prestolice.

Marija Mihajlovna sama je bila, ki je prekinila tišino. Ko je stala tako ob oknu in gledala vun, je nenadoma vzkliznila. Zdelo se ji je, kakor da se od vrtno gredice plazí proti hiši temna postava. Sprva je mislila, da je krava ali konj; potem pa, ko si je pomela oči, je jasno razločevala obrise človeške postave.

Nato se ji je zadelo, da se je temna postava približala kuhinjskemu oknu in da je tamkaj, očitno neodločena, nekaj časa obstala, nato postavila noge na podstavek in... izginila v temi okna.

«Tat!» ji je udarilo v glavo in mrtvaška bledica ji je pokrila obraz.

In v enem trenutku ji je njena domišljija naslikala pred očmi ono sliko, ki je navadno strah in trepet vseh letoviščarjev: Tat leze v kuhinjo; iz kuhinje pride v jedilnico... srebrnina v šrambi... potem spalnica... sekira... razbojniški obraz... zlatnina... kolena so se ji upognila in mrzlo jo je stresel po hrbtu.

«Vasilij!» je zaklicala in stresla svojega moža. «Vasilij! Vasilij! Prokovič! Ah, moj bog, leži tu kot mrtve! Predrami se vendar, Vasilij, na kolenih te prosim!»

«No, no?» je zahropel pomočnik državnega pravdnika in vsrkaval zrak. Donelo je, kakor da je kaj prežvekoval.

«Za božjo voljo, vzbudi se vendar! V našo kuhinjo je vdrl tat! Stala sem ob oknu in gledala vun: tu se je vzpel nekdo na okno. Iz kuhinje se splazi v jedilnico... žlice so v šrambi! Vasilij! Tudi pri Mavri Jegorovni se prošlo leto vlomili.»

«Ka-aj hočeš?»

«Moj bog, ne sliši! Kaj me ne razumeš, klada; pravkar sem videla, kako je neki človek vdrl v našo kuhinjo. Pelageja se strahovito prestraši in... in srebrnina je v šrambi!»

«Beži no!»

«Vasilij, tega ne morem prenašati! Povedala sem ti, v kaki nevarnosti smo, ti pa spiš in zdehaš! Mar hočeš, da naju okradejo in umore?»

Pomočnik državnega pravdnika se je polagoma v postelji zravnil in dvignil; pri tem je zdehal, da se je tresla vsa soba.

«Naj vse vrag, kakšni ljudje ste!» je godrnjal. «Niti ponoči nima človek miru. Za vsako figo ga vzbude!»

«Ali rotim te, Vasilij, videla sem, kako je splezal neki človek na okno.»

«No, kaj zato? Naj leze gor!... Kakor se mi prav doždeva, je to Pelagejin gasilec, ki jo poseda.»

«Ka-aj? Kaj traviš?»

«Pravim, da bo to Pelagejin gasilec, ki jo poseda.»

«To je še huje!» je zavpila Marija Mihajlovna. «To je huje od tatul V svojih hiši ne trpim obscenskega počenjanja!»

«Poglej, pogledaj to krepostnost! V moji hiši ne trpim obscenskega počenjanja! Ali je to kako obscensko počenjanje? Zakaj se brez potrebe ukvarjaš s tujkami? Ljuba žena, to se dogaja, odkar svet stoji in je običaj, posvečen po navadi. — Zato je pač gasilec, da lahko pride do kuharice!»

«Ne, Vasilij! Potem me pa še ne poznaš! Ne morem prenašati misli, da se v moji hiši godi kaj takega... kaj takega...! Prosim, stopi takoj v kuhinjo in mu reci, naj se pobere! Se ta trenutek! Jutri pa povem kuharici, naj se več ne predrzne napraviti kaj takega! Ko umrjem, lahko živite v moji hiši obscensko. Sedaj pa s tem kar pojdit! Prosim, pojdi!»

«Vrag vzemi vse skupaj!» je ježno godel Gagin. «Premisli vendar v svojih omejenih ženskih možganih: čemu pa naj grem tja?»

«Vasilij, jaz se onesveščam!»

Gagin je pljunil, si natekal copate, pljunil še enkrat, nato pa se je odpravil na pot proti kuhinji. Bilo je tako temno, kakor v zabitem adu, in pomočnik državnega pravdnika se je mogel pomikati dalje le s tinitanem. Ko je

tipal, je našel medpotoma vrata v otroško sobo in je vzbudil pestunjo.

«Vasilisa,» je dejal. «Snoči si vzela mojo spalno suknjo, da jo osnažiš. Kje je?»

«Dala sem jo kuharici, da jo osnaži milostni gospod!»

«Kakšen nered pa je to! Jemljete stvari stran, nazaj pa jih ne znate prineesti... Sedaj naj pa hodim okoli brez spalnega plašča!»

Ko je prišel v kuhinjo, je stopil k mestu, kjer je v poslanem predalu pod zaslonjalom s kuhinjsko posodo spala kuharica.

Iskal je in tipaje našel njeno ramo, katere se je dotaknil. «Pelageja,» je zaklical. «Ti, Pelageja! No, kaj si se potuhnila? Saj ne spiš? Kdo je prišel k tebi skozi okno?»

«Kaj? No, kaj takega! Skozi okno! Kdo naj pride skozi okno?»

«Ne blebeči vendar... Saj ne moreš tajiti! Povej rajši svojem ljubimcu, naj se mirno pobere odtod. Ali čuješ? Tu nima ničesar iskati.»

«Ali niste pri pameti, milostljivi gospod? No, kaj takega! Menite, da sem nes pametna gos, da bi si dala to dopasti? Vse dan tekam okoli in se mučim; miru ne poznam; ponoči pa naj še poslušam take očitke! Človek služi za štiri rublje na mesec, celo čaj in sladkor si mora sam kupovati; potem pa take besede, to je edina čast, ki je

ZAJEDNICARJI:
(narodni socijalisti in demokratski dis-
denti)

1. Dr. Vladimir Ravnihar, odvetnik,
2. Ivan Tavčar, uradnik agrarne di-
rekcije,
3. Anton Ferant, vrtnar,
4. Ferdo Podbevšek, železniški kovač,
5. Fran Bonač, tovarnar,
6. Karl Urbančič, poštni nadoficial,
7. dr. Rado Kušej, vseučiliški profes.,
8. Fran Rupnik, strojevodja v p.

**KLERIKALCI, KOMUNISI IN PERI-
ČEVCI:**

Ljubljanski demokrati po volitvah

Ljubljana, 3. decembra.

Devet političnih skupin je pri volitvah nastopilo proti demokratski stranki. Isti trenutek, ko smo videli, da si je osem od teh skupin postavilo za geslo porabi pri agitacijski borbi brezvestno in brezobzirno demagogijo, smo si bili z ozirom na težko povojno posledice, ki odsejajo na vseh poljih javnega življenja, z ozirom na veliko nestrpnost in nezadovoljstvo, ki vlada menda v prav vseh slojih naroda, ter s posebnim ozirom na splošno demoralizacijo javnosti, na jasno, da položaj JDS v Ljubljani ne bo lahek. Očiščena ljudi, ki so stranko poznali le tako dolgo, dokler jim je služila, je JDS ne oziraje se na levo ne na desno, iznesla in zagovarjala principo jugoslovanske demokracije, zagovarjajoč in propagirajoč svoj moralni in državni program. Z vso odločnostjo smo odklanjali vsako demagogijo, namesto da bi ljudstvo hujskali, smo ga poučevali ter ga bodrili k treznosti in vztrajnosti. Naš glavni in edini cilj niso bili mandati, temveč predvsem notranja konsolidacija ter prerojenje stranke.

SOCIALNI DEMOKRAT.

f. Jože Ogrin, mizar, pomočnik.

Volitev župana.

V zmislu volilnega reda mora stari župan, oziroma v Ljubljani vladni komisar, sklicati tekmo 8 dni novozvoljene občinske svetnike k seji, ki ima izvoliti župana, podžupana in druge funkcionarje. Do izvolitve župana vodi sejo po letih najstarejši občinski odbornik.

Da je volitev župana veljavna, je potrebna navzočnost najmanj polovica občinskih odbornikov in nadpolovična večina oddanih glasov.

Podrobni rezultati

Vodoravne rimske številke značijo kandidatske liste, in sicer I. demokrati, II. klerikalci in komunisti, III. socialni demokrati in IV. Zajednica. Navpične rimske številke značijo volišča, in sicer: I. Mestni dom, II. magistrat, III. Sentyakobskaja šola, IV. šola na Cojzovi cesti, V. obrtna šola, VI. realka, VII. I. državna gimnazija, VIII. justična palača, IX. učiteljske, X. šola na Ledini, XI. ubožnica v Vodmatu, XII. vojaško strelišče, XIII. in XIV. šola v Spodnji šiški.

	I.	II.	III.	IV.
I.	140	212	6	210
II.	107	274	13	216
III.	180	366	27	233
IV.	157	388	31	174
V.	186	256	34	375
VI.	176	180	7	334
VII.	173	263	28	250
VIII.	122	207	10	241
IX.	139	262	9	161

je človek deležen!... Služila sem v trgovskih družinah; take sramote pa še nisem doživela.

«No, no, nehai godrnjati! Še ta trenutek naj tvoj obiskovalec izgine! Ali čuješ?»

«Sramujte se, milostivi gospodi!» je dejala Pelageja; čuti je bilo, da je blizu plaču. «To je izobražena, odlična gospoda, pri tem pa nima niti pojma, kako se počutimo v naši bedi, v našem nesrečnem življenju.» Tu je zajokala. «Lahko nas je žaliti, saj nimamo nikogar, ki bi nas branil.»

«No... meni je vse eno! Prišel sem te, ker me je semkaj poslala milostiva gospa. Radi mene lahko spustiš skozi okno samega vrata; meni je vse eno!» Pomočnik državnega pravdnika se je končno uveril, da se je s svojim zasliševanjem zaletel in je sklenil vrniti se k svoji ženi.

«Poslušaj, Pelageja,» je rekel, «dobil si moj spalni plašč, da ga očistiš; kje pa je?»

«Ah, milostivi gospod, odpustite; pozabila sem vam ga položiti na stol. Vsi na obešalu poleg štedilnika.»

Gagin je tipal dalje in našel zraven štedilnika svoj spalni plašč, ga oblekel in se tiho odpravil proti spalnici.

Marija Mihajlovna se je po odhodu svojega moža položila po postelji in je čakala. Kake tri minute je bilo, aaj; potem pa se je polastil groza.

«F... časa vendar hodil!» si je mislila. «Bila bi samo vesela, ako je tam-»

kaj res le neki... nemoralen človek. Ako pa bi bil tu vendarle tat?»

Njena domisljija ji je slikala pred očmi: njen mož pride v temno kuhinjo... udarec s hrbtom sekire po njegovi glavi... umira, ne da bi črnil... mlaka krvi...

Prošlo so tri minute, pet in pol; že jih je bilo šest. Mrzel znoj ji je orosil čelo.

«Vasilij!» se je zadržala. «Vasilij!»

«No, kaj pa kričiš? Saj sem tu!» Čula je glas in korake svojega moža.

«Ali te moré, ali kaj?»

Pomočnik državnega pravdnika je stopil k postelji in sedel na rob.

«Nikogar ni bilo ondi,» je dejal. «Samo zdelo se ti je nekaj, zmešano ženščice... Kar mirna bodi; tvoja nemna Pelageja je prav tako krepkasta kakor njena gospodinja. Kakšna strahopetnica si vendar!»

Pomočnik državnega pravdnika je jel svojo ženo dražiti. Popolnoma se je vzdramil in ni imel več veselja do spanja.

«Taka strahopetnica!» je dejal smeje. «Pojdi jutri k zdravniku, ki naj te ozdravi tvojih kombinacij. Ti si bolna na duhu!»

«Tu takoj smrdi po teru,» je dejala gos... «Po teru, ali po nečem, po čemu... ali po juhi iz zelja.»

«N-ja. Res je: nekaj tiči v zraku... Ne maram več spati. Več kaj, prižgal bom luč... kje na se vžigalica? Prav-

kar sem se spomnil, da bi ti rad pokazal fotografijo državnega pravdnika pri apelacijskem sodišču. Poslovil se je večeraj od nas in je vsakemu podaril svojo sliko, z lastnoročnim podpisom.»

Gagin je potegnil z vžigalico po eteni in prižgal luč... Preden pa je še napravil korak od postelje, je zadonel za njim pretresujoč, vreseč krik. Ozrl se je nazaj in zagledal dve naširoko odprti ženski očesi, ki sta strmeli vanj, polni groze in jeze.

«Ali si v kuhinji slekel svojo spalno suknjo?» ga je vprašala. Popolnoma je pobledela.

«Kako?»

«Oglej se vendar!»

Pomočnik državnega pravdnika se je ogledal in vzkliknil v začudenju. Na njegovih ramenih je visel namesto spalnega plašča — ga-liski plašč. Kako je prišel na njegova ramena? Dočim je skušal to vprašanje razrešiti, si je fantazija njegove žene ustvarila novo, strahovito, nezas...no sliko: temina, tišina, šepetanje in tako dalje in tako dalje...

H. S.:

Malenkosti, ki niso malenkosti

1. Srečanje na ulici.

Življenje je lepo. Danes sem zopet enkrat srečen, prav srečen. Vem tudi, da dali to srečo z menoj še drugo bitie.

Politični odmevi.

Na prevalu

Gorica, 1. decembra.

Naglo se odvijla pri nas nit zgodovine. Prva doba političnega življenja Slovanov v Italiji je trajala do rapalske pogodbe. Bil je to čas, ko je naš narod videl v italijanskih oblastnikih le zastopnike četverozeve in je bil trdno uverjen, da bo živel v enotni jugoslovenski državi.

Predolgo je trajala ta doba slepega zaupanja. Takrat je bilo težje naše politike v Trstu. V hipu pa, ko je bila naša usoda zapečatená, je začela doba dela in naravno je bilo, da je močno politično gibanje udarilo na dan ravno iz srca slovenskega Primorja, iz Gorice. To drugo razdobje, ki sega od jeseni leta 1920. pa do fašistovske revolucije, je stalo v znamenju obnove gospodarstva in obrambe jezikovnih in samoupravnih pravic.

Razmišljali smo često, zakaj se naši zamejni rojaki tako težko zatopijo v naš položaj. Menim, da zato, ker preživljamo nesigurn in mučen prehod iz enega političnega in kulturnega okoliša v nov ambijent, ki nam je odvraten. Prehod v telo nove države je bil nujen, ni ga bilo mogoče odvrniti. A Jugoslovenci smo se zavedali, da bo Italija porabila ta proces učenjenja v državno skupnost za to, da nas narodno čim bolj potlači. Naša naloga je zatorej bila jasna: V prehodnem procesu smo morali stati na straži, paziti na vsak korak vlade, da ohranimo od naših šol, jezika v uradih, deželne samouprave, zadržišstva itd. čimveč mogoče.

Začel se je živ in vztrajen boj, ki ga je vodila Gorica. Naj bodoči politični zgodovinar določi temu delu visoko ali nizko mero uspehov, — priznati bo moral, da je gorški politično vodstvo v vseh življenjskih vprašanjih zavezlo jasno stališče, katerega je branilo z vso delavnostjo. Toda nihče si ni delal iluzij, da se bo prehod iz starega državnega sistema v novi izvršil brez težkih udarcev za Jugoslovence. Prišli so: Dali smo morali 8 do 10 tisoč mladenčev v vrste italijanske vojske. Ko so se začele razširjati italijanske pravne uredbe na našo krajino, smo čutili, da se naše gospodarstvo sumljivo majo: Težki davki, poplava pristojbin, nevarna konkurenca našemu vinu — to so bremena, ki jih ne more odvaliti politična organizacija narodnostne manjšine. Raztegnitev italijanskih zakonov na nove pokrajine nam je prinesla še drugo izgubo: Izgubili smo slovenski jezik v uradih in na sodnih. Zadržišstvo se je borilo s smrtjo, ker vlada ni hotela izmenjati denarja, ki je bil naložen v jugoslovanskih zavodih v kronski vrednosti. Naporom gorškega političnega vodstva se je posrečilo doseči, da je vlada izmenjala vsaj del zadržišnega denarja. V boju za izmenjavo so široke plasti našega naroda prvič spoznale «Jutro», ki je s svojo obrambo našega zadržišstva zelo pridobilo na ugledu.

Ta doba borbe je dosegla vršek, ko smo Jugoslovenci šli na delo, da ohranimo enoto primorskega ozemlja in samoupravo istrske in gorške dežele. Spretno in odločno je započela ta akcija. Po celi deželi so se na 180 shodih gorški Slovenci izjavili za samoupravo dežele. Podobno gibanje se je dvignilo v Furlaniji. Mesta Gradež, Gradiska in Tržič so se izjavila za samoupravo dežele, v Gorici so Slovenci odločno vplivali, da je zasedla mestno hišo «Furlanska delovna skupina», ki je enoti dežele naklonjena. Tudi v Rimu se je posrečilo dobiti v ta namen opore. Bilo je gotovo, da dobi v osrednji komisiji v Rimu pretežno večno predlog, naj se enota dežele, deželna, občinska in šolska samouprava Goriske in Istre ohrani neizpremenjena. To bi bilo zgodovinske važnosti za gospodarski in narodni obstoj Jugoslovenov v Italiji.

Vso to z naporom in krepkim sodelovanjem širokih mas zgrajeno stavbo je na mah zrušila — vis major. Prišel je 29. oktober. Pašizem je postal neomejen vladar v državi. Napor, da v prehodnem

procesu rešimo samoupravo, je bil že blizu cilja, fašizem pa je vse prevrgel. Deželni odbori so bili razpuščeni, osrednji urad za nove pokrajine je zatrt in s Novim letom se raztegne provincialni in občinski red stare Italije na Primorsko. Tako stojijo stvari ta hip. Kdo ve, kaj bo jutri?

Tudi ni več dvoma o tem, da bo deželni odbor skušali razne slovenske okraje prideliti k italijanskim provincam. Tolminko glavarstvo bi najbrže prišlo pod Videm, Postojna in Sežana pod tržaško prefekturo. Gorška pokrajina pa naj dobi laško večino s tem, da se ji priklopi Palmanuova. To je fašistom najbolj priljubljen načrt, posebno ker je prikladen za volitve.

Druga, prehodna doba, se bliža zaključku. Ali je končala s porazom, z usodnim razpadom jugoslovanske enote v Primorju? Poudarili smo že, da je bilo v naprej gotovo, da nam prehodna doba prinese udarcev. O porazu ni govora. Posebej se zato ne, ker smo Jugoslovenci zraven tega zapletenega in mučnega dela, ki je porušilo toliko energij, vršili še drugo. V tem času je gorško vodstvo položilo temelj stanovski organizaciji narodnih množic. Sredi trdega boja so naši zadržišniki osnovali veliko «Zvezo stavbnih zadrug» v Gorici, ki zida po vojni porušene vasi. Da pa se ojači in utrdi jugoslovanska zvest in značajnost v narodu, so se po velikopoteznem načrtu začela poživljati prosvetna društva po deželi. Tako so v tej dobi prehoda Jugoslovenci ustvarili ognjišča narodne zavesti po vsej deželi. Upravna razdelitev najde narod duševno krepak.

Stopamo v tretjo dobo našega političnega življenja v Italiji. V kratkem nas učenijo v pravni in gospodarski organizaciji Italije. Razdelijo nas tako, da bomo v vseh deželah v manjšini. Težko bo. Toda se bomo razvijali toliko duha in delavnosti kot v dobi prehoda, naj ne bo strahu za nas!

Turki v Lausanne

Da se je diplomatski položaj Turčije v zadnjem času precej poslabšal, o tem ni dvoma. Da je izgubil z mednarodne politične pozornice Lloyd George, se prav nič ne pozna v prilog Turkom, saj je ostal isti vnanji minister Curzon dočim o orientalskem vprašanju nismo še slišali iz Londona novih natančnejših nazorov.

Na drugi strani pa je jasno, da so francoski politiki napram kemalističnim diplomatom prav malo uslužni, med delegati antante ni opaziti znatnejših razlik v vprašanjih, ki se nahajajo na razgovoru v Lausanne. Na Francijo je gotovo napravila velik vtis radikalna protiturska politika, ki jo je začela Angora v gospodarskem oziru z nepriznavanjem kapitulacij, z nastopom proti francoskemu šolstvu v lavantskih mestih itd. V tem pogledu Francija gotovo ne bo manj občutljiva, kakor druge zapadnoevropske države. Dalje je brez dvoma napravila v Parizu efekt tudi enodušna protiturska politika Male antante, s katero se v sedanji krizi vjema celo Bolgarska, pa tudi Poljska, ki gre za Rumunije. Saj je jasno, da si Francija pri vsej svoji turkofilni politiki ne bo marala pokvariti situacije svojih zaveznikov na Balkanu in da bo v tem oziru njena naklonjenost do turške stvari nehala — ob spodnji Marici.

Tudi zadeva z odstavljenim kalifom ni v ojačenju turške diplomatske pozicije. Kajti marsikje v Evropi so imeli obzire do Turkov ravno iz bojazni za posledice, ki bi jih mogla imeti preagresivna protiturska akcija na muslimanski svet, ki se nahaja v kolonijah evropskih držav. Precejšen del te obzirnosti bo mogoč sedaj odpasti, kajti stari kalif predstavlja vendarle večjo avtoriteto nego novoizvoljeni protikandidat. Pač ni go brez predavka Angleži odpeljali od-

sledi kratak močan grom. Preplašeno se vsi spogledajo. V vsakem licu je zapisan strah.

Gospod na klavirju pravkar zaigra okrogel valček. Nejevoljno se vse glave ozro v njegovo smer. Posvariti ga je treba! Domača gospa jih vse prehliti, zdirja v sosednjo sobo in kliče vasa prestrašena: «Tak nehaije vendar že, človek! Vi boste krivi, če nas strela kaznuje za ta greh...»

Da, da, tako enostavna le ni ta reč s človekom in pol.

3. Vljudnost.

Gospod se mi globoko odkrije, trkne celo s petami ter me prosi ognja za cigaro. Potem se izredno ljubeznivo zahvali in se zopet poslavlja z najbranejšimi oblikami vljudnosti.

Izvrstno vzgojen kavalir.

In vendar... pustil je, da sem mu jaz držal vžigalico, namesto da jo je sprejel kakor dar. To je bila neotesanost. Saj nisem njegov sluga!

Njegova vzgoja je napredovala le toliko, da je vedel, da ne sme vzeti moje cigare v svoje prste. Napram vžigalici je bil brez razumevanja.

Malenkost, gotovo! Veruj mi pa, da spoznaš na takih malenkostih razliko med oliko in omiko.

stavljenege naslednika Mohamedovega iz Carigrada na Malto; v škodo jim ta prevoz prav gotovo ne bo. Priznanje novga kalifa si bo morala Angora odkupiti s primernimi protikoncesijami.

Napram enotnemu nastopu velike in Male antante in njih trabantov bodo z zgolj diplomatskim orožjem Turki malo opravili. Preostane le še pretnja z Rusijo. V tem oziru pa se nam zdi, da je mnogo preveč hrupa o nedolžni stvari. Kaj bi mogla moskovska vlada diplomatiko nuditi Angori, tega res ne vemo, zlasti ne po izkušnjah iz genovske konference. V Evropi se ustrašijo diplomatov le, ako čutijo za njimi primerno armado topov in bajonetov, ker s tem Rusija ne more strahiti Evrope, tudi njeni diplomati ne bodo delali prevelikega strahu. Zdi se nam, da je za angorske paše precej vseeno, ali pridejo sovjetski delegati malo prej ali kasneje; znanejši pomoči ne morejo prinesiti.

Da bi se Kemal-paša odločil znova spelirati na orožje in to ne napram mali Grčiji, nego napram balkanskim dr-

žavam in veliki antanti obenem, tega ni pričakovati. Res da se nikjer v Evropi ne bi zlepa radi podali v robava s kemalisti, toda tudi Angora se ne more vedno vojskovati. Saj se nahaja Anatolija v vojnem stanju že od leta 1912, torej nič manj ko deset let, z le kratkimi presledki. S posebnim navdušenjem tudi tam ne služijo pašam in z vojno opremo in oskrbo gotovo ni najlepše urejeno. Spustiti se sedaj v borbo z Evropo bi pomenilo vseeno nekaj drugega nego je bil posel z demoralizirano grško vojsko. Dosedanje zadržanje Kemala nam priča, da mož ni avanturist, marveč da tudi on dobro ve, do kolike mere sme napeti lok. Saj uspehi, ki jih je dosegel doslej, pomenijo že zadosti lep kos zmage.

Pričakovati nam je tedaj, da se pogajanja v Lausanne ne bodo zaključila povsem po godu delegatov iz Angore. Mnoge svoje zahteve bodo mogli bržkone porabiti le kot orožje za primerne koncesije.

sega v sebi tudi zakon o ohranitvi mase. Lane dokazuje dalje, da atom nikakor ni nedeljiv, marveč da je nekakšen sistem neskončno majhnih planetov, ki jih električna sila združuje v celoto, dokler so za to silo dani pogoji prostora, časa in drugih.

Tu navedeni spisi nam dajejo nekoliko ugotovila v novo fiziko. V istini je slika v prirodi vedno enostavnejša. Najenostavnejše je priroda, — zelo sestavljena, — mnogovrstna in včasih težavna pa je pot, ki vodi k spoznavanju enostavnosti prirode...

Morda se oglasi še kdo drugi, ki nam poda pregled o zadnjih delih francoskih, angleških, ruskih fizikov. Čas je, da se tudi mi od državnega prava in druge navlake vrnemo k realnemu delu!

Četveronožni filmski junaki

Filmski tovarnarji, ki so dodobra izčrpali vse dramske možnosti ter z vodnimi uboji, tatvinami in napetimi senzacijami otopili živčevje publike, uvidevajo, da je treba poseči za novimi izvirnostmi, ki naj še nadalje vzdržujejo interes za kinematograf. Ta potreba je ustvarila »amerikanski film«, čigar glavni ansambl tvorijo dresirani četveronožni junaki. Filmi, v katerih nastopijo dresirane živali, so večji del komični, nekateri pa so tudi dramatično zaokroženi. Nedavno so v Parizu predstavljal film o svatbi nekega krotilca divjih zveri: nekateri ženinovi prijatelji so sklenili, da se svatbe udeležijo v levjih uniformah. Ko krotilec izve njihovo namero, sklene šalo povečati s tem, da pri svatbi spusti v dvorano prave leve in tako preskrbi svojim preoblečenim prijateljem neprijetno svidenje. Razumljivo, da so te scene vzbudile med kinematografsko publiko obilo smeha. Še večje pa je bilo zanimanje za vprašanje, kako se dajo levi tako dovršeno dresirati za komične filmske vloge. Stvar pa ni tako komplicirana, kakor se to zdi na prvi pogled. Predvsem se filmski levi delijo v dve panogi: junake in komike. Junške vloge zasedajo večinoma mladi, živahnejši levi, medtem ko starejši kralji puščave uživajo v tem, da v filmu živijo kakor pensionisti s solidnim življenjem in ugodnim filozofiranjem.

Neko ameriško filmsko podjetje ima izborni dresiranega leva Haaryja, ki v filmu izvaja najneverjetnejše komedije, ki so mu pripomogle do splošne priljubljenosti, podjetju pa nagradila težke tisočake. Haary ne razpolaga več z ostrim zobovjem, kremplje so mu odskrnili, grivo postrigli in nadomestili z dostojno lasuljo. Haary menda instinktivno občuti, da bi mu zopetna divja svoboda prinesla le propast, zato se trudi, da kot umetnik izvršuje in izpopolnjuje svojo filmsko kariero. Med svojimi človeškimi tovariši uživa splošno priljubljenost in dnevno sprejema obiske. Toda navzel se je že toliko egoizma in samoljublja, da iz svoje kletke brez pardaona pošle vsakega obiskovalca, ki pride prazen rok in naj je to tudi najlepša in najsilnejša filmska umetnica. Napram onim pa, ki ga posestijo z okusnim koščkom mesa, je galanten in ne prezira niti statistik. — Tako tudi postaja jasno, kako se ustvarjajo filmske scene z divjimi zvermi. Niso pa vedno tako nedolžne, kakor se predstavljajo, kor tudi najbolj dresirane zveri turistam ne morejo zatajiti svojega bilsvega instinkta in je treba čisto eksperimentirati s mladimi razbrzdanimi krvočelneži. Tu si filmska podjetja pomagajo z raznovrstnimi tehničnimi pripomočki. Na kak način — to je njihova »poslovna tajnost«.

× Harem bivšega sultana. Sultan Mehmed VI., ki ga je odstavila angorska vlada, ima tri legitimne žene. Najstarejša, katero je sultan poročil še za vlade svojega brata, mu je bila dve hčerki, ki sta že omoženi in materi mnogih otrok. Ena ima sina velikega vezirja za moža, druga pa presumptivnega prestolonaslednika današnjega kalifa. Druga žena sultana je stara 32 let in je baje zelo lepa. Njen sin je spremljal očeta na angleški ladji na Malto; angleški častniki pripovedujejo, da je tudi on silno lep deček, ki se je obnašal na begu kakor na kakem izletu. Tretja sultanova žena je stara šestnajst let (njen mož 61), je tudi lepota in ni imela še nobenega otroka. Njen oče je bil vrtnar v Carigradu. Razen teh treh legitimnih žen je imel sultan še 200 odalšč, cela zbirka lepih deklic iz vse države. Sultan si jih je izbral izmed onih deklet, katere so mu guvernerji vsako leto ob bajramskem prazniku pošiljali v dar.

× Skupno življenje gliste in poljskega silnarja. Obe živalici sta dobro znani, toda marsikomu ne njih tesna, medsebojna zveza. Življenska navada gliste obstoji v tem, da vlačijo odpadlo listje na širih kulturnih rastlin v svoje podzemeljske rove. Poljski silnar, posebno opasen zeljnatim vrstam, ji zelo olajšuje početje. Plazeč se po tleh, doseže stebelce zeljšč, ga tako spretno obliže, da rastlina omahne na tla, odkoder jo spravi brez posebne težave glista v svojo luknjo. Bogato nagrajen pa je silnar za to uslugo, kadar suha, razpokana zemeljska akorja ogroža njegovo življenje. Z občutljivo sluznato kožico je ta čas zelo nevarna doba. Toda odprti so mu rovi gliste. Dobro se počuti v njih, dokler ga prihodnji dež zopet ne izvabi na svetlo. Pogosto so že opazovali, kako leze silnar v te luknje in pri kopanju so že večkrat naleteli nanje, globoko akrite v zemlji.

Dr. B.

Gospodarska vprašanja

Okoli nemške marke

Nemška marka, ki si je po zadnjem katastrofalnem padcu nekoliko opomogla, kaže zopet tendenco nazadovanja. Očitno je, da se pri teh razmerah, ki vladajo sedaj v Nemčiji, nemška marka ne more popraviti. Ako iščemo, kje je glavni vzrok katastrofalnega razvijanja marke, ga najdemo vedno zopet v brezupnem stanju trgovinske in plačilne bilance. To brezupno stanje povzročajo predvsem reparacijske in druge dobave iz mirovne pogodbe.

Statistika nemške zunanje trgovine kaže, da je trgovinska bilanca od 1. januarja do 31. avgusta t. l. to je za prvih 8 mesecev t. l. za 1.8 milijarde zlatih mark pasivna. Samo v avgustu je znašal pasivum 0.3 milijarde zlatih mark. Usodepolno je, da pride protivrednost izvoza samo deloma v poštev za plačanje uvoza, okoli 25 odstotkov celokupne izvozne vrednosti pa se mora oddati državi za kritje inozemskih plačil.

Pod pritiskom padanja marke v inozemstvu ogromno narašča inflacija, ki zopet kot taka katastrofo marke še povečava. Naraščanje obtoka bankovcev v Nemčiji je razvidno iz nastopnega pregleda:

Obtok papirnatih mark v milijardah.	
1921.	
Koncem julija	86.0
decembra	122.1
1922.	
januarja	123.6
marca	139.3
junija	179.5
avgusta	202.3
septembra	251.8
oktobra	330.8
sredi novembra	483.5
	506.0

Viseči dolgovi Nemčije so narasli v istem času od 219.2 milijarde koncem julija 1921. do 765.7 milijarde dne 20. novembra 1922. — Dokler ne pride pomoč od zunaj, ni misliti na rešitev iz teh razmer oziroma na zboljšanje marke.

Kakor javljajo, pripravljajo sedaj reparacijska komisija nov načrt za stabilizacijo marke, ki ga bo obravnavala bruseljska konferenca. Ta načrt obstoji v posojilu 10 milijard zlatih frankov, od katerih naj bi šli dve tretjini v zakladne blagajne zaveznikov. O tem načrtu, ki se pripravljajo za bruseljsko konferenco, poroča »Petit Parisien« nastopno: Najprej se bo moralo vzeti v pretres vprašanje moratorija, katerega je zahtevala Nemčija že 12. julija in sedaj v not 23. novembra zopet, in sicer za dobo 3 do 4 let. Ker morajo pogodbeni plačila Nemčije brez novega moratorija prirediti zopet 15. 1., se mora vprašanje moratorija najprej rešiti. Dalje se bo moralo ugotoviti, če je mogoče, celokupno vsoto nemških dolgov določiti in če je primerno, nadežti istočasno tudi vprašanje interaliranih dolgov. Končno se bo moralo razpravljati tudi o prislilnih merah za slučaj, da Nemčija ne pokaže dobre volje. O vseh teh vprašanjih se francoska vlada ni sklepala. V nekaterih francoskih listih se opaža razpoloženje proti bruseljski konferenci, češ, da je brez pomena, ker tudi sedanja nemška vlada pod dr. Cunom, katerega je sprva francosko časopisje pozdravilo, vodi isto politiko kakor prejšnja.

Francoska nespravljalnost, ki se vedno zopet pokaže, ne more roditi dobrih uspehov. Propadanje nemške valute vpliva neugodno tudi na francoski frank in druge valute, kar zlo še povečava. Nemška valuta se sedaj brez izdatne tuje pomoči in odkritosrčne volje zaveznikov,

Nemčiji res pomagati na noge, ne da rešiti, in četudi je mogoče Nemčija deloma sama zakrivila, da je njeno zlo take veliko.

— Živinski trg v Mariboru 23. novembra. Prignali so 4 krave, 5 bikov, 57 volov, 196 krav, 4 teleta. Skupaj 266 komadov. Povprečne cene: debeli voli 27 do 29 K za kg, poldebili voli 23 do 26 K, plemenski voli 18 do 22 K, bik, zaklan 20 do 23 K, debele krave 18 do 24 K, poldebele krave 13 do 18 K, krave za klobasarije 9 do 12 K, molzne krave 13 do 19 K, mlada živina 16 do 26 K; mesne cene: volovsko I. vrste kg 56 K, II. vrste 48 K, meso od bikov, krav, telic 40 K, telečje 60 K, II. vrste 48 K. sveže svinjsko meso 80 do 90 K.

— Obrtna razstava v Novem Sadu. Iz Novega Sada poročajo, da je že vse pripravljeno za otvoritev obrtne razstave, ki se bo vršila prvič spomladi l. 1923. Priredila se bo na prostoru, širokem 15.000 kvadratnih metrov, kateremu se bo priključilo še 10.000 kvadratnih metrov, ako bo potrebno. Za razstavo se je prijavilo že 540 tvrdik. Zanimanje za to razstavo, na kateri bo zastopana zlasti vojvodinska industrija, je precejšnje.

— Komisija za pregled carinarnic. Finančno ministrstvo je odredilo komisijo, ki ima pregledati poslovanje vseh carinarnic v državi.

— Produkcija sladkorja v naši državi. Iz Zagreba poročajo: Sladkorna pesa letos ni tako rodila kakor se je pričakovalo. Zaradi dolgotrajnega deževja je pesa slaba in bo mesto pričakovanih 4000 vagonov dala le 3000 vagonov sladkorja.

— Odobrena nabavka vagonov na račun reparacij. Po odobrenju centralne reparacijske komisije v Parizu bo prejelo naše prometno ministrstvo prihodnje leto na račun reparacij od Nemčije: 5200 normalnotirnih lokomotiv, 70 ozkotirnih lokomotiv, 2670 normalnotirnih tovornih vagonov in 100 ozkotirnih tovornih vagonov. Poleg tega dobi še 100 furgonov za železniško osebo.

— Za čimprejšnjo ratifikacijo naše trgovinske pogodbe s Poljsko. Ministrstvo za trgovino in industrijo je pozvalo zunanje ministrstvo, naj se čimprej predloži ministrskemu svetu v ratifikacijo besedilo trgovinske pogodbe s Poljsko obenem z dvema izpremembama, ki so se naknadno izvršile.

— Cena pšenici v Madžarski pada. Iz Budimpešte poročajo, da je začela cena pšenice zelo nazadovati. V pričakovanju še nadaljnega padca je postal konzum zelo vzdržljiv.

— Avstrijska zlata pariteta za plačanje carine znaša za dobo od 4. do 10. tega meseca 14.500 kron.

— Avstrijska zunanja trgovina. Iz Avstrije se je izvozilo v prvih 9 mesecih za 16 milijonov metrskih stotov blaga v vrednosti 780 milijonov zlatih kron, a uvozilo v Avstrijo za 55.4 milijonov metrskih stotov v vrednosti 1176 milijonov zlatih kron.

— Ustavitve plačil Sovjetske državne banke. Kakor poroča letska telegrafska agentura, je Sovjetska državna banka ustavila plačila za tekoči račun zaradi pomanjkanja papirnatega denarja.

— Vozne cene na madžarskih železnih. Naš konzulat v Budimpešti javlja, da se s 1. decembrom na madžarskih železnih zvišajo vozne cene za potnike za 100, tarifa za prtljago pa za 200 odstotkov.

— Rumunija naroča vagono v Nemčiji. Rumunska vlada je naročila pri nemških tvrdkah osebnih vagonov v vrednosti 8 milijonov zlatih mark na dveh reparacij.

Okrogel les

od 25 cm debeline naprej kupi cele gozdove lesna Industrija Pajman, Slov. Bistrica. 4153

Ponudbe: Pajman, Celje. Istotam se prodaja lesna volna v vseh dimenzijah.

Tovarna za sukno na Češkem

z najmodernejšo tehnično opremo, s 400 stolicami (Webstuhl) in potrebnim obratnim kapitalom nujno išče pripravno

tovarniško poslopje

ki se ga sprejme na podlagi sporazumno določene ocenitve kot aport v novo jugoslovansko delniško družbo. — Prijave do 10. decembra pod: »Tovarniško podjetje G. Z.« na upravništvo »Jutra« v Ljubljani.

4150

Iz življenja in sveta

Turgenjev o Lermontovu

Mihael J. Lermontov (1814—1841) je eden izmed največjih svetovnih pesnikov, gotovo pa za Puškinom največji. Živel v dobi romantike, navdan z Byronovim grenkim pesimizmom, je v svoji pesmi s krepko besedo razodeval svoje težko življenje, koprneč po lepoti in sreči, zaprt v ozek in sovražen krog Petrograda. Zaradi svoje pesmi »Na smrt Puškina« ter zaradi nekega dvoboja dvakrat pregan na Kavkaz je tam spesnil eno svojih najboljših del »Demon«, ter spisal karakterističen roman, navdan z Byronovim duhom, pa vendar čisto individualen z ironičnim naslovom »Junak našega časa«. Lermontova dela so znana daleč med narodi, dosti tudi pri nas Slovincih. O njem je napisal J. Turgenjev v svojih literarnih »Spominih« sledečo skico:

»V svojem življenju sem videl Lermontova samo dvakrat; prvičrat v hiši znane peterburške gospe, grofice Š. in nekaj dni nato na maskaradi kluba plemičev ob novem letu 1840. Pri grofici Š., katere soareje sem obiskoval le poredkoma, sem opazoval pesnika iz kota, kamor sem se bil umaknil. Sedel je na nizkem taburetu pred divanom, na katerem je sedela ena izmed peterburških krasotic, plavalca grofica M. P., res čarobno bitje, ki je žal le prerano umrla. Obleden v uniformo huzarskega polka dvorne straže ni odložil ne sablje ne rokavic, ampak jo le motril nepremično s povešeno glavo, svojo družico. Ta ni govorila mnogo z njim, vedno se je obračala na svojega soseda, huzarja grofa Š. V izrazu in celi pozici Lermontova je ležalo nekaj globoko tragičnega, kot bi razodevalo obup in nesrečo, nekaj kakor skrivnostna demonaška moč; njegove temne oči so zrlje iz zagorelega obraza kakor bi govorile o pesimizmu in strasti, tiste velike temne oči, katerih težki blešč je bil čudovito nasprotje s skoro otroškim izrazom krog ust. Nizek stas, neravne noge, razmeroma velika glava — vse to ni delalo prijetnega utisa, če se ni v njem takoj zaslutilo veličine. Spominjam se, da sta se grof Š. in njegova dama nenadoma zasmejala neki stvari in da se je zasmejal trenutno tudi Lermontov, toda mahoma se je ozrl na oboje z nekim užaljenim začudenjem; kljub temu se je zdelo, da je obema, grofu in grofici, prijateljski. Na vsak način si je pa hotel ugajati s tedanjimi byronskimi običaji, ki so veljali kot moderni, ter jih je še pretiraval z lastnimi muhami in ekstravagancami.

V svoji notranjosti se je Lermontov v krogu, ki mu ga je začrtala usoda, skrajno dolgočasil. Na maskaradnem plesu v plemiškem klubu so ga venomer nadlegovali. Neprestano je moral hoditi pod roko, sedaj s to, sedaj z ono, čeprav mu je bilo to zoprno, maske so se kar menjavale; on pa je stal ob njih kakor nepremičen, poslušal je njih šepetanje in upiral svoj težki temni pogled sedaj na tega, sedaj na onega...»

Sr. K.

F. J.-o:

Revolucija v fiziki

Doživeli smo dobo prevratov in ne le v politiki. Tudi v spoznavanju neozivljene prirode — torej v fiziki, kakor je definirala ta pojem nemški fizik v. Lane — se nahajamo pred velikim prevratom ali pravzaprav že sredi njega. Prišel je že pred svetovno vojno.

Izobraženi laik, ki pozna napredek navedno le v praktični uporabi fizikalnih spoznanj, vé le malo o tej revoluciji v fiziki. Večina njih je na primer prezrla, da je najdba Hertzovih valov bila temelj za iznajdbo brezžične telegrafije. — Širši krogi inteligence so postali vsaj nekoliko bolj pozorni, ko se je v letu 1919. razvnela med strokovnjaki huda bitka za Einsteinovo teorijo relativnosti in proti njej. Sedaj se je šele večini drugih izobraženecv pričelo nekoliko sanjati, da se vrše velike spremembe v naziranjih fizikov in da so tudi dosedanj navidez tako trdni temelji vede že precej razmajani. Maxwell je razložil svetlobo kot pojav elektrike. Tako je optika postala del nauka o elektriciteti. Na temelju delovanja Clausiusa in drugih raziskovalcev so pršli fiziki do prepričanja, da se fenomen toplote razlaga s hipoteto vednega gibanja najmanjših teles. Nauk o toploti je postal torej del nauka o mehaniki. Do konca da-

vetnajstega stoletja se je zdelo, da je fizika nekako ustaljena in dovršena, in da jej je zlasti mogoče, da nam nudi enotno in popolno sliko o svetu kot celoti in vseh njegovih medsebojnih podobenostih. Temelj tega fizikalnega svetovnega spoznavanja je bila mehanika, kakor jo je ustanovil Newton, in kakor so nam jo drugi raziskovalci razvili v ogromnem delu, ki je napolnilo dve stoletji. Nazadnje smo si vse, kar smo v neozivljeni prirodi sploh videli, razlagali kot mehaničen pojav, in čeprav ta misel še ni bila izvršena za pojave optične in električne, smo se vendar nadejali, da nam je Maxwellovo spoznanje otvorilo še to zadnjo možnost in da bomo kmalu dovršili celo zgradbo mehanike z novo dinamiko etra v vsejmiru.

Baš v pravem času je sedaj objavil svoje spise predstavniki teoretske fizike na berlinski univerzi, prof. Planck. (Fizikalische Rundblicke, Hirzel, Leipzig.) V jasnem, vsakemu izobražencu razumljivem jeziku obdeluje probleme, ki so dovedli do ločitve med staro in novo fiziko. Planck zanimivo opisuje neobogljenska mehanična teorije, svetlobni eter, in slika, kako so se izjalovili vsi poskusi, da bi bili mi ta eter mehanični razpoznavni in pojmovali. Planck tudi opisuje Michelsonov poskus, pri katerem se primerja pot svetlobe vzdolž smeri gibanja zemlje s potjo svetlobe, kadar se ona širi počez, preko smeri tega gibanja zemeljske obale. Pri tem poskusu, pravi, so razmere tako izvanredno enostavne in metode merjenja so tako izredno točne, da bi se vpliv kretanja zemlje moral spoznati z vso jasnostjo. Toda pričakovanege efekta ni! Morda je znano, da izvira iz tega poskusa Einsteinova teorija relativnosti. Planck se v svojih opisih opetovano bavi s to teorijo. V poglavju »Noveljša fizika in njeno razmerje k mehanističnemu naziranju o prirodni razlaga nadaljnje sklepe iz Einsteinove teorije. »Po načelu relativnosti ima nam pristopni in zaznavni svet štiri medsebojno povsem enakopravne in medsebojno zamenljave dimenzije. Tri se tičejo prostora, četrta je čas. Iz vsakega fizikalnega zakona se z zamenjavo teh koordinat da lo izpeljati trile drugi zakon! Planck končuje: »Baš v tem se vidi visoki pomen teorije relativnosti za fiziko, da precizno odgovarja na vrste doslej povsem nepojasnjenih vprašanj in da se dajo ti odgovori kontrolirati z poskusi.«

Teorija relativnosti je matematični sistem teoretske fizike. Fizikalni sklepi, ki temelje na matematičnih izpeljavah, se dajo kontrolirati z izkustvom. O tem razpravlja monakovski profesor fizike Wien v svojem predavanju »Teorija relativnosti s stališča fizike in spoznavanja.« Pod tem naslovom je Wien lani predaval v Stemenstadtu na vabilu Siemens-Halskejevega ravnateljstva. Wien pa pravi, da izkustvo še ni definitivno potrdilo niti teorije niti njenih izkušenj.

Prof. Haas pravi o teoriji relativnosti: »Razvoj te teorije še ni dovršen in še dolgo ne bo. Cela vrsta važnih in za fiziko temeljnih vprašanj še čaka odgovora, ki ga naj da teorija relativnosti. Morda se bo tokom časa tudi ta teorija sama še bistveno izpremenila in dopolnila.«

Haas je v drugem svojem predavanju, posvečenem Planckovi teoriji količin, tudi razložil, kako veljajo danes pozitivni in negativni elektroni kot temeljni kamni svetovne zgradbe. Razvrščeni so na razne načine v sisteme, ki jim mi pravimo atomi. Kako so razvrščeni, zavisi od njihovih kemičnih svojstev, ki urejajo svoja medsebojna razmerja po svojih količinah. Iz električnih svojstev izhaja videz, da imamo pred seboj mehanično maso. Elektroni ustvarjajo s svojo napetostjo in svojim gibanjem magnetska polja, ki so po kraju in času periodična. Prostor je napolnjen z električnimi valovi, kojih tresljaji imajo vse mogoče različne številke. Le neizmerno majhen del spektra se očituje najpopolnejšemu človeškemu organu, očesu, kot svetloba. Pojavi, pri katerih je udeleženo veliko število materijelnih individijev, ustvarjajo fenomen toplote.

V. Lane izpopolnjuje Haasovo razlago s predavanjem: »Fizikalna slika sveta.« Tudi on se bavi s teorijo relativnosti in naglašja, da je cela vrsta starih fizikalnih naziranj odpravljena. Neizpremenjeno pa velja in ukazuje vsemu našemu mišljenju zakon o ohranitvi energije. Postal je celo neprimerne važnejši in odločilen, ker ob-

Domače vesti

Kraljev dar v kulturne namene. Njeg. Veličanstvo kralj Aleksander je »Glasbeni Matici« v Ljubljani povodom njene 50letnice podaril znesek 10.000 dinarjev, katerega naj bi Matica porabila za enega svojih gojencev, ki z najboljšim uspehom dovrši konservatorij Glasbene Matice in bi s to pomočjo nadaljeval svoje študije v inozemstvu. Razen tega je kralj podaril po 30.000 dinarjev narodnemu gledališču v Skoplju in Subotici, beograjskemu narodnemu gledališču 20.000 dinarjev, muzeju v Skoplju pa 10.000 dinarjev. Vse te zneske je dvorni maršal izročil umetniškemu odeljenju, ki jih izroči onim, kateremu so namenjeni.

Kralj in kraljica na Ilidžu. Uprava kraljevskega dvora je pokrajinskega namestnika Vulovića v Sarajevu obvestila, da prispejo kralj in kraljica z rumunsko kraljico dne 5. decembra na Ilidžo pri Sarajevu, kjer ostanejo nekoliko dni.

Minister Zerjav je včeraj popoldne z brzolaskom odpotoval v Beograd.

Odprtje Mišičevega spomenika. Včeraj je bil v Beogradu odprt spomenik blagopokojnega vojvode Zivojina Mišića. Pri odprtju spomenika je imel daljši govor predsednik skupščine dr. Edo Lukinić.

Večer demokratske omladine v Beogradu. V soboto zvečer je priredila demokratska omladina v prostorih pri Kolarcu svojo zabavo, ki je izredno dobro uspela. Prisotne je pozdravil predsednik omladine Janković. Nato je otvoril kolo predsednik nar. skupščine dr. Edo Lukinić. Zabave so se udeležili tudi predsednik stranke Davidović, ministri Pribičević, Timotijević in Kumanudi ter mnogo poslancev.

Gradnja železnice Ormož - Murska Sobota se v kratkem prične. Varijanta prekmurskega dela mimo Beltincev ne pride več v poštev, ker bi jo država gradila samo v slučaju, da dobi potrebno zemljišče brezplačno. Interesanti pa so se izjavili za prvotni načrt. Za gradnjo železnice je ministrstvo s obračaja prejelo prvi obrok v znesku 1.000.000 dinarjev.

Povratek naših ljudi iz Rusije. V soboto je dospelo v Zagreb zopet 250 Jugoslovancev, ki so se vrnili iz Rusije, kjer so zasedali kot vojni vjetniki bivše avstro - ogrske armade.

Z zagrebeške univerze. Z ukazom z dne 29. novembra sta bila na zagrebeški univerzi imenovana: dr. A. Schneider za javnega rednega profesorja novejšje umetnosti in kulture, upravitelj trgovaške akademije gosp. dr. M. Prelog pa za javnega rednega profesorja občne zgodovine.

Država kupila novosadsko bolnico. Prošlo soboto je bila podpisana pogodba, sklenjena med mestno občino novosadske in državno upravo, glede prodaje novosadske bolnice, ki prehaja v last države. Kupna vsota znaša tri milijone dinarjev. Zdravstveni odsek v Novem Sadu bo posloplje znatno razširil ter zgradil poseben paviljon za nalezljive bolezni.

Priznanje odvetniških let. Na predlog odbora za molbe in žalbe je Narodna skupščina v svoji sobotni seji sklenila, da se vsučiliškemu profesorju na juridični fakulteti ljubljanske univerze dr. Stanku Lapajnetu vračunajo v državno službo njegova odvetniška leta. (Prof. Lapajne je bil predno je prevzel profesuro ugleden odvetnik na Dunaju). Poročevalec posl. Gjorgjević je v svojem referatu poudarjal odlične znanstvene kvalitete prof. Lapajnete.

Združitev celjske okolice z mestom. Pred dvema mesecema se je izvolil v celjskem občinskem svetu poseben odsek, ki bi naj stopil v stik s sličnim odsekom iz občinskega odbora celjske okolice, da bi se popolnoma neobvezno posvetovali in preščitili vprašanja združitve celjske okolice z mestom. Do sestanka ni prišlo, ker se je večina okoliških odbornikov odločila, da bojočim dosedanjim občinski odbor, ki je po relativni večini socialdemokratski. Med tem časom pa razne klerikalne korifeje pridno pobirajo po okolici podpise proti združitvi in se poslužujejo pri tem prav ostudnih laži, tako n. pr. da okolici ne bo treba prispevati k novemu mestu, ako ne pride do združitve. Mesto ima baje tudi preveč dolgog. Priznati se mora, da je mnogo tehtnih argumentov za in proti združitvi. Predno pride do odločitve, je treba premotriti celi kompleks vprašanj stvarno in brez strankarske strasti. Ni pa pošteno, ako se nepoučeno okoliško prebivalstvo na prav prostaki način hujša proti meščanom, od katerih ima okolica celo vrsto ugodnosti.

Narodni praznik na Jesenicah. Z Jesenic nam poročajo: Praznik ujedinjenja je obhajal naš Sokol s prireditvijo slavnostne akademije. Program je bil prav primeren in bogat. Udeležba sijajna. Vsi so prihiteli, ki spadajo pod okrilje Sokola. Čast jim in na zopetno evidenje pri drugih prireditvah. Pridite pogosto tudi drugi, ki ste bili ta dan zadržani. Naš Sokol se razvija, druži, veže in nudi. Zivahno vrvenje se vrši v dvorani. Vesel si, l o gledači vsak čas množico marljivih in zavednih ljudi. To mora voditi k zmagi, to more učvrstiti polet Sokola.

Iz poštne službe. Po večletnem službovanju v Radgoni in Gornji Radgoni je premeščen v Celje tamkajšnji poštni kon trolor Jernej Vengust. poveljnik požarne brambe in odbornik Jugoslovanske Matice.

Velikodušen dar. Minister za socialno politiko dr. Gregor Zerjav, je nakazal oddelku za socialno politiko v Ljubljani znesek 10.000 Din iz darila, ki mu ga je izročil g. M. Mihanovič za sirotno dečo v Jugoslaviji. Znesek 10.000 Din je namenjen za revno dečo v Ljubljani. Oddel ek za socialno politiko v Ljubljani je nakazal celotni znesek Upravnemu od boru dnevnih zavetišč za revno šolsko mladino v Ljubljani, da ga uporabi za prehrano dečo, ki pohaja dnevna zave tišča.

Triumf štrajka v Narodni tiskarni. Narodna tiskarna je v nedeljo zvečer nastila nekaj sto letakov, s katerimi je »Slov. Narod« razglasil izid občinskih volitev. Ker je nedeljsko delo v tiskar nah po tarifni pogodbi strogo zabranjeno in je tiskarna povrh še dala letake nastisni od neopravičenih ljudi, je tarifna komisija tipografov odredila, da imajo vsi stavci tiskarne stopiti v stavko. Štrajk se je pričel ob 3. uri popoldne. Tiskarna je takoj stopila v pogajanja, izdala one, ki so vršili protipogodbeno delo ter se podvrgla kazni, ki ji jo je na ložil tarifni odbor. Nato je osebe zve čer zopet nastopilo delo. Posebna pre iskava se vodi proti tiskarni, kakor ču jemo tudi od strani oblasti. Tiskarna je namreč tiskala znane nesramne letake proti demokratom brez navedbe firme, kar je po zakonu strogo prepovedano. V nedeljo je policija v tiskarni zasegla ce le kupe falzifikatov, ki pozivajo demo krate v imenu »načelstva JDS«, naj vo ljijo zajedničarje.

Klerikalni nasilneži. V nedeljo zve čer se je zbrala pred Kazino družba klerikalnih agitatorjev, ki so iz neznanega vzroka pričeli kričati proti ministru Zer javu, češ da jim je ukradel Kazino! Mi mo je prišel ravatelj C. Dolenc, ki je protestiral proti grdim psovkam, češ sra mujte se, da tako blatite zaslužnega po litika, katerega tudi politični nasprotniki spoštujejo. Druhal je nato kakor div ja navalila na g. Dolenca ter grozila, da ga ubije. Prihiteli so stražniki, ki so g. ravnatelja rešili iz rok napadalec. Dru gi dan pa se »Slovenec« pritožuje, da nasprotniki pripravljajo nasilnosti — proti klerikalcem.

Smrtna kosa. V Celju je umrl dne 3. decembra gospod Pavel Šega, ravnatelj nabavne centrale taninskih tovarn v Celju. po kratki mučni bolezni. Pogreb se vrši v Celju dne 5. decembra ob pol štirih popoldne iz javne bolnice na ta mošnje slovensko pokopališče. Pokojnik je bil rojen v Tinjah, pečal se je s trgo vino, bil veliko let v Gradcu, zastopal je našo državo dalj časa v Gradcu pri konzulatu, bil je tudi več let predsednik slovenske čitalnice v Gradcu, sploh vse skozji zaveden narodnjak. Blag mu spom in!

Mariborski Sokol je priredil v nede ljo popoldan krasno uspelo miklavževo zabavo dece in naraščaja. Zabave se je udeležilo v veliki dvorani Narodnega doma okoli tisoč otrok, ki so prav nav dušeno sledili lepemu sporedu. Istočasno je napravil aglini »Češki klub« maribor ski češki deči v restavracijskih prostorih Narodnega doma miklavževo zabavo z godbo in s predstavo marionetnega gledišča. Tudi ta dvorana je bila nabito polna mladine in staršev. Prireditvi sta pokazali, da bo treba mariborski deči če še nuditi primerne duševne zabave.

Društvo stanovanjskih najemnikov v Mariboru se je v nedeljo ustanovilo. Pred sednik je g. dvorni svetnik dr. Kronvogel. Podpredsednik okrajni sodnik g. Vra bel. Odborniki so vzeli tudi iz drugih stanov.

Celjska dijaška kuhinja. Občni zbor se je vršil v petek dne 1. decembra v gostilniških prostorih Narodnega doma ob navzočnosti 12 članov, dasi uživa dru štv zaradi svoje delavnosti vsepovsod velike simpatije. Za Celje postaja že ka rakteristično, da so vsi občni zbori slabo in vedno od istih ljudi obiskani. Pred sednik profesor Kožuh se spomni uvoda doma treh umrlih, za društvo izredno za služnih mož. Župnik v p. Freče je po stavil dijaško kuhinjo kot glavnega de dila svojega premoženja. trgovac Anton Kolenc je določil v svoji oporoki dija škemu domu 500.000 K, profesor Klošnik pa je imel za šolsko mladino vedno zlato srce, saj je njegova ga. soproga vo dila kuhinjo brezplačno skozi tri leta. Iz blagajniškega poročila profesorja Mrav ljaka je posneti, da je dijaška kuhinja najvažnejše humanitarno društvo v Cel ju. V pretečenem poslovnem letu je nu dila okoli 70 dijakom tečen in obilen obed. Stroški za živila in režijo so zna šali okoli 130.000 kron. Bilo je zadostne ga kritja iz prispevkov občin, okr. zastopov, denarnih zavodov, raznih kor poracij in zasebnikov. Lepo so tekmovali tudi odvetniške pisarne, ki so naklonile iz kazenskih poravnav izdatno podporo. Di jaško kuhinjo posejajo dijaki iz drž. re alne gimnazije, trgovske in meščanske šole. Dijaški dom, kojega premoženje u pravlja začasno dijaška kuhinja, izkazuje glavnice nad milijon kron. V tekočem šolskem letu šteje dij. kuhinja 80 dijakov. Tudi obed se je podražil za dobro tretjino. Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor. Pravila so se v toliko izpremeni la, da se bo odslej zaključilo poslovno leto z 31. julijem in ne več s 30. septem brom. Celemu odboru sta se izrekli za lepo delovanje zahvala in priznanje.

Aškerčev večer v Kranju. Kolo ju goslovanskih sester v Kranju priredi Aš kerčev večer v korist Aškerčevemu spo meniku v četrtek dne 7. decembra v dvo

ranil Narodno igrališče. Predava g. prof. dr. Pregelj, recitirata gđeni. učiteljici Pill bachova in Črnolokarjeva, sodeluje pev ski zbor nar. čitalnice. Vstop prost vsa komur, ki kupi razglednico s sliko po snikov.

Z Jesenic na Gorenjskem smo pre jeli naslednji značilni dopis: Tu je dne 28. novembra t. l. dvajsetletni R. T. brez vsakega poudarka tako močno potolkel šestnajstletnega mesarskega vajenca F. V. da je ta moral iskati zdravniške po moči in se nahaja v precej resnem po ložaju. Omenjeni »junak« je član tukajš njega kat. del. društva in član tukajš njega Orla, kjer je celo zelo agilen. Or lovski zveza pa bo brižna tudi to pot ugotovila, da »junak« ni Orel. — G. ure dnik, jaz bi Vam o takem fantovkem ravsu sploh ne poročal, ker taki pretepi so brezdvomno eden najstarejših privile gijev mladih »junakov«, a ker »Domo ljub« neprestano piše o strašni sokolski podivjanosti, naj tudi junaki čini tako zvane katoliške mladine ne ostanejo pri kriti javnosti. — Predzadnji nedeljo so se komunistični telovadci »Svobode« med seboj do krvi pretepli, pa sveda »Domo ljub« o teh zaveznikih ne ve ni česar slabega poročati, temveč samo o Sokolih ima vedno polno laži in neres nico.

Jubilej dela. Iz Tržiča nam poroča jo: Dne 1. decembra t. l. je obhajal gospo ravnatelj tovarne čevljev »Peko« v Tr žiču John Staudinger desetletnico svo jega delovanja v tem svojstvu. Da se je omenjena trdnja povzpela do sedanje višine razvoja, se ima po pretežni več ni zahvaliti njegovemu trudopolnemu delovanju in neumorni vztrajnosti. Mož, ki je vsestransko korekten, koncilijan ten in dosleden, a pri tem tudi jako ko legijalen, zna s prirojenim mu humor jem pridobiti vsakega posameznika ter ga vzpodbujati k marljivosti. Tem pov do dom izreka celokupno uradništvo tovar ne svojemu kolegi iskrene čestitke z žel jo, da bi še nadalje ostal na svojem me stu ter z dosedanjim vnelo deloval na polju industrije, ki je naši mladi državi prepotrebna. Želimo njemu in njegovi zvesti družici v bodoče obilo sreče.

Sneg v Dalmaciji. Kakor poročajo iz Splita, je zapadel tamkaj prošli teden precej debel sneg. Ta igra narave je po vzročila splošno začudenje, ker je sneg v onih krajih redka prikazen. Snega je bilo do kolena; vendar pa se snežna ode ja hitro taja in bo brez dvoma kmalu iz ginila. Na drevju je sneg napravil pre cej škodo.

Skrlatica v Splitu. V Splitu se je v zadnjem času pojavila epidemija skrlati ca. Obbolelo je več oseb, oblasti so ukre nile vse potrebno, da se prepreči širje nje te nevarne bolezni.

Naučni tečaji za defektive. Novo sadska policija je sklenila, da otvori po seben tečaj za defektive in stražnike, kjer bodo strokovnjaki predavali o mo dorni policijski službi. Poleg teoretičnih predavanj se bo moštvo tudi praktično vzgajalo.

Lepa nagrada. Te dni so poskušali tatovi svojo srečo pri Francetu Čoru, tr govcu z usnjem v Murski Soboti. Ker pa je pred vhom v trgovino priklenjen ve dno pes, so se spravili nad okno pri ska dišču, ki drži v Grajsko ulico, ker je bi la huda tema in vsled pozne ure tudi no benega pasanta na ulici, so imeli že v toliko srečo, da so nemoteno odstranili iz okna železne križe; toda v tem tren utku je mimo idoč hlapec čul kopanje in ker se je mu je zdela stvar sumljiva, je jel kričati na pomoč, nakar so tatovi izginili v temno noč, ne da bi mogli kaj odnesti. V znak hvaležnosti, ker je pra vočasno prepoznal vlomilce, mu je Cor da roval 1000 Din in usnja za kompletne škornje.

Po poroki v smrt. V selu Trstenik pri Kruševcu se je prošli teden vršila poroka premožnega seljaka Dragotina Koviča s siromašno vazo lepoto. Svat ba je trajala do drugega jutra, ko so svatje začeli odhajati. Medtem ko je že nin spremljal svoje sorodnike skoz vas, si je nevesta v svoji sobi iz revolverja pognala kroglo v glavo ter je kmalu na to izdihnila. Nikdo ne ve, kaj je mlado ženo gnalo v smrt.

Vrat si je prerezal. 56letni mali po sestnik Štefan Žižek iz Žižkov v Prek murju je že dalje časa kazal znake zme denosti. Postal je tih in otočen, delo je zanemarjal. Te dni pa si je zgodaj zjutraj prerezal z britvijo vrat, slučajno so ga domači pravčasno našli v njegovi sobi na tleh vsega krvavega in nezavest nega. Spravili so ga takoj v bolnico v Murski Soboti.

Razne nezgode. Josip Furlan, na sred nji tehnični šoli v Ljubljani, se je pri praktičnem delu sunil z diletom v levo roko. Moral se je podati v bolnico. — Alojzij Podlipnik, hlapec pri mesarju Klemenču v Ljubljani, je med vožnjo pa del tako nesrečno raz voza, da so mu šla kolesa čez život. Podlipnik je težko poškodovan. — Anton Justin, poštni slu ga na Črnučah, je doma na hlevu po spravljal orodje. Vseled neprevidnosti je padel iz hleva na nek drog, ki se mu je zapilil v trebuh. Prepeljali so ga v bolnico; njegovo stanje je zelo opasno.

Na naslov uprave ljubljanske opere. Iz vrste »prizadetih« smo prejeli pritož bo, da so A-abonent ljubljanskega ope rnega gledališča nekako zapostavljeni, tako navajajo pritožitelji med drugim, da je red C imel v tekoči sezoni že pet opernih predstav, dočim je red A imel šele tri. Prizadeti prosijo, da se v tem ostru napravi red.

Objave

Miklavžev večer za odrasle prirede člani Šentjakobskega gledališkega odra v torek 5. decembra ob 8. zvečer v Ka zini. Pred nastopom Miklavža bo v dvo rani originalen Miklavžev semenj stvar i, s katerimi obdari Miklavž one, za katere boš nakupil darila. Pri prireditvi sodelu je izborni šentjakobski salonski orkester pod vodstvom kapelnika g. Danila Bu čarja.

Miklavž pride tudi letos 5. t. m. v gostilno »Rašček« Bohoričeva ulica 9, kjer bo obdaril pridne. Dobro zavita da rila za mlade in stare se sprejemajo do 6. ure zvečer.

Klub »Primork« in društvo »Soča« v Ljubljani priredita za svoje člane in va bljene goste v četrtek, dne 7. t. m. v ve liki dvorani »Kazine« Miklavžev večer s prilaznim sodelovanjem vokalnega kvar teta »Kozina« in vojaškim orkestrom Dravske divizije. Darila se bodo spreje mala isti dan v dvorani od 3. — 8. popol dne. Začetek ob 8. uri zvečer. Miklavž nastopi s sijajnim spremstvom točno ob 9. uri. Vstopnina 10 dinarjev za osebo. Vstop dovoljen le odraslim. — Ob 12. uri (polnoči) veselo presenečenje. Miklavže va prireditev za otroke se bo vršila dru gi dan, 8. t. m. ob treh popoldne v pro storih »Jadrana« (na vrtu Narodnega do ma), kjer se bodo sprejemala darila isti dan od 10. do 15. ure.

Klub »Esperantistov« v Ljubljani ob vešča obiskovalce tečajev, da je dobil učne prostore v 1. mestni dekliški osnov ni šoli (Sv. Jakoba trg 1.) soba št. 20. Zato se vrši tečaj A v torek od 18.15 — 19.45 ure, tečaj B pa v četrtek od 19.30 do 21. ure. Pridite točno!

Društvo stanovanjskih najemnikov za Slovenijo v Ljubljani opozarja, da se vr ši prihodnja javna odbora seja v sre do dne 6. decembra, ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma. Društvena pi sarna daje članom dnevno od 18. do 20 ure informacije Sv. Petra cesta št. 12, pritično, desno.

Sestanek za gospodarske kroge Ma ribora priredi v sredo 9. t. m. ob 20. tr govski gremij v dvorani Narodnega do ma, kjer bo predaval finančni nadsvetnik iz Ljubljane g. Bajlić o načrtu zakona o izenačenju direktnih davkov.

Vinogradniki v drž. trdnici v Bršl nu se bodo tudi letos oddajale cepjenke in ameriškego podlage (ključi, bilje oz. korenjaki). Cene bodo: 1.) cepjenkam

1.50 Din (6 K). 2.) ameriškim ključem (dolgi 45 cm). a) 1. kvalit. 15 para (60 vinarjev) pro komad. b) 2. kvalit. 75 pa ra (30 vin.) pro komad. 3.) bilje ali kore njaki: 30 para (1.20 K) pro komad. b) 2. kvalit. 15 para (0.60 K) pro komad. Večja naročila se bodo le tedaj vpoštevala, če prinese naročnik od županstva potrdilo, da rabi naročeni trtni material le za svojo rabo. Naročila se sprejemajo do 1. februarja leta 1923 pri vodstvu drž. trtnice, drž. okrajnem ekonomu v Novem mestu, (s sedežem na glavarstvu).

Opozoritev turistom. Prejeli smo: Lastniki raznih lovišč se pritožujejo, da streljajo turisti tudi v zimskem času na svojih turah in s tem dostikrat motijo lov. Tako početje je strogo prepovedane in ima lahko za dotičnika jako neljube posledice, pa tudi ugled društva trpi pri tem. Zato opozarjamo turiste, da v bo doče opuste take nerodnosti.

Ženska Ciril-Metodova podružnica v Kranju ima svoj redni letni občni zbor dne 9. decembra ob 5. popoldne v Na rodni čitalnici.

Ljubljansko gasilno in reševalno dru štvo prosi vso dobrosrčno javnost, naj mu priskoči s prostovoljnimi prispevki na pomoč in naj ne odpusti brez darov od sebe njegovih nabiralcev, ki pobirajo od hiše do hiše; kajti brez splošne ljud ske pomoči društvu ni mogoče uspešno delovati ter nuditi pomoč in tolažbo v nesreči.

Važno za invalide, vojne vdove in si rote. Ljubljansko poverjenišvo Splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in si rot je iz svojih prihrankov, iz zneska 14.400 K, ki so ga letos volili društvu razni dobrotniki in iz zneska 40.000 K, ki ga je prejelo društvo od osrednjega od bora kot delež od monopolne uprave po slanega denarja, osnovali fond 70.000 K, ki se vporabi za obdaritev najubožnej ših članov ob Božiču oziroma Novem le tu. Prošnje za podpore je nasloviti, ozi roma izročiti v tajništvo Organizacije v Št. Peterski vojašnici, soba 3, ki bo te prošnje sprejemala najdalje do 15. t. m. V prošnjah je v kratkem opisati družin ske in premoženjske razmere, število in starost otrok, višino pripoznane delane zmožnosti in točen naslov. Opozarjame že sedaj, da bomo upoštevali le one, ki so podpore resnično potrebni. Odbor.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič
Lastnik in Izdajatelj Konzorcij »Jutra«,
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Mali oglasi

stanje do 20 besedi 10. — vsaki naslednji 5 besedi 2. — Trgovci agenci, dopisovanja, se premnože do 20 besedi 10. — vsaki naslednji 5 besedi 2. — Plača se naprej. (Lahko tudi s čezmeh.) Ne upravljanje se odgovarja le, ako je upravljanje priloženo znanke za odgovor.

Službe

Absolvent

eksportne akademije, zmožen slovenščino, nemščino, fran coščino, deloma hrvaščino in italijanščino, išče službo. Cen jena ponudba pod »Takoj ali pozneje« na upravnistvo »Jutra«. 4156

Izkušen sedlar 4105

išče službo v kaki tovarni. Naslov pove uprava »Jutra«.

Solitoatorja, 4147

izvrženega v vseh poslih večje odvetniške pisarne z zmog nostjo da samostojno obraču nava, vodi eksekucije, kole dar evidence itd., tudi vpo kojenega sodnega uradnika, sprejme odvetniška pisma v Ljubljani. Ponudbe pod označ bo »Solicitor« je nasloviti na upravo »Jutra«.

Kontorist, 4096

zmožen slovenskega, srbo hrvaškega in nemškega je nika v govoru in pisari, strojepisja, steuografije, samo stojen koreponent, se sprej me. Ponudbe je vpslati s prepisi izpričeval na trdnko Gatej & Comp., tovarna zlat nine, Celje. Reflektira se samo na prvotno mod.

Pošten mladenič 4110

išče službo po možnosti s stanovanjem kot sluga pri kakem podjetju v Sloveniji. Gre tuhi na deželo. Ponudbe pod šifro »Vesteu« na anon družbo Aloma Company v Ljubljani, Ko gresn: trg 3.

Prodaja

Redka prilika!

Voz (zapravljenek) z dvema sedežema, lepe sani, d-prsna konjska oprema, in velik usojat potovalni kovček.

skoraj novo, so skupno za 7000 Din prod. Naslov v upravi »Jutra« 4128

50 delno 4111

Jadranske banke po K 875- naprodaj. Ponudbe pod »Delnice« na upravo lista.

Bukova dva 4201

na drobno in na debelo pro daja lesna družba »Ilirija«, žaganje drv, dostava drv na dom, Ljubljana, kralja Petra trg 8. 4119

Naprodaj imam

približno vago različnih tr dih deak za mizarje, največ brastovih, potem kočijo v dobrem stanju in voz. Več se izve: Vila »Mira«, Bled 2. 4181

Prodaja so

več metrov svetlo modrega pliša, primerneega za zastore ali tapetiranje. Naslov pove uprava »Jutra«. 4157

Mizarski stroji

popolnoma novi, ter 5 HP motor se radi raz pusta obrti ter preselivte prodajo. Naslov pove uprava »Jutra«. 4099

Za Miklavževo in novo letno darilo 4149

je več novih modelov lično izdelanih športnih vozikov za otroke poceni a razpo/ago: »Tribuna«, tovarna dvokoles in otroških vozikov, Ljubljana, Karlovska cesta 4.

Stanovanja

Mebli-rano sobo

s kabinetom in posebnim vhom, event. tudi prazno robo, iščeta novoporočenca (urada ka), ves dan od otna, za takoj ali do 1. januarja proti dobremu plačilu. Naro raj pri uradu. »ovi s. Brno

in postrežbo. Ponudbe pod »Mirusa stranka 1923« na upravo »Jutra«. 4097

Dve mesečni sobi,

lepo meblirani, vsaj ena s posebnim vhom, iščeta za akoi ali pozneje dva brata. Najemnina postranska stvar. Dopise pod šifro »2 sobi« na anončno družbo Aloma Com pany, Ljubljana, Kongresni trg šte. 3. 4106

Nepretnosti

Hiša z velikim vrtom

blizu okrajne ceste v Trbov ljah, se po zelo ugodni cen i prod. Več se poizve pri Ivanu Orešniku, zaloga piva Trbovlje 2. 4088

Dopisovanje

Zenitna ponudba!

Dva Tržičana, mlada in lepe znanosti, želita v svrbo že nitne znanja z dvema gospo dičnima ali vdovama s pre moženjem. Ponudbe, če mo goče s sliko pod »Dašan« in »Zmagoslav« na upravnistvo »Jutra«. 4136

Zenitna ponudba.

Mlad, inteligenten fant se želi v svrbo ženitve se naniti z gospodico do 30 let sta rosti ter primernim premo ženjem. Bila naj bi tudi go spodnjoško naobrazena. Cen jena ponudbe samo s pri loženo sliko naj se pošl ejo pod »Sreča 100.0 0«, poštno ležerje, Krška vas pri Krškem. Tainost strogo zadržana. Slika se v slučaju nezado voljnosti vrne! 4088

Razno

Angleščino in glasovir

ponuja začetnike flia go spodnjoča za nizki honorar Poljanska cesta 13/II, levo. 1447

Šivilja Marijana Rabič-Traun, ki prične izurjevati zopet svojo obrt v Tobačni ulici 5, se priporoča cenj. damam, zlasti pa svojim prejšnjim g. naročnicam.

Sprejme takoj pošteno in prično učenka, ki ima veselje do šivanja.

Obsojenci

In brez prehoda so se obrnili k vsemu svetu ter je dejal:

«Gospodje, popolnoma brez pomena je, zvedeti, kdo je nezadovoljen, zakaj in kako. Tudi je čisto brez pomena vedeti, ali je sploh kdo nezadovoljen. Brez pomena je to, vsaj za vas. Važno pa je za nas vse.

Neposredno nato pa nadaljuje, sedaj obrnjen k celemu Vrhovnemu svetu:

«Gospoda, sicer je pa manj važno, ali vemo, kdo je nezadovoljen, kako in zakaj, — da, celo to je za nas brez vsakršnega pomena, ali je sploh kdo nezadovoljen. Vsaj za vas je to vse brez pomena. Važnejše za nas vse je pa, da omejimo na normalno število vse te dogodke in nezgode, ki mi jih hoste javili v prihodnjih štirinajstih dneh. Opozorjeni ste. Po odgovornosti danes še ne vprašam. Če treba, si ogledamo to vprašanje v prihodnjem posvetu. Želim, da ne bo potrebno. Razumem se, da smemo iskati odgovornega le premišljeno, nikdar kar na slepo. Šef je odgovoren le, če so krivci ušli njegovim pazljivosti. Tako, gospoda, — jaz zaključujem sejo.»

Mac Head Vohr se pri teh besedah dvigne prvi, in brez odloga mu sledi vsa družba. Visoko zravnan zadrži gospodar z nalahno kretnjo še desetorico prisednikov, namreč vse štiri poverjence, nekatere direktorje in onega šef-inženerja, ki je popreje govoril, Andrej Ferratija.

Ostala velika večina zborovalcev pa odhaja molče in brez nobenega drugega šuma, samo ropot odrinjenih stolcev se čuje. Izpraznjena dvorana se sedaj zdi večja, prostranejša. Povsem slična je slavni poslaniški dvorani Alhambra, le da je trikrat večja. Vodo-meti v školjkah ob straneh dvorane prične žuboreti. Obenem razširjajo oblake osvežujočih vonjav, ki uspešno preženo porabljeni zrak množice sto-petdesetih zborovalcev.

Ko se vrata zopet zapro, upre guverner kazalec v tajnega poverjenika:

«Ralph Athole. Vi niste povedali vsega, kar veste.»

Škot prikima.

«Zares še ne, guverner! Ali mislite, da je dobro, če izbrbljam resno tajnost? In izbrbljana je, čim jo povzam vse množici, ki je bila tukaj zbrana. Kaj ne mislite, da je bilo med njimi vsaj sto takšnih, ki bi kmalu čekali tu, ko nam je molk uprav življenskega pomena.»

Mac Head Vohr mu pritrdi:

«Zares, toda sedaj, mislim, ni med nami nobene brblje več. Zato Vas prošim, Athole, nadaljujte.»

Ralph Athole zopet tleskne po svoji navadi s prsti:

«Rad nadaljujem,» pravi. «Guverner, govoril sem o nezadovoljstvu, pa mi niti nobene brblje več. Ne zadovoljstvo je pri delavcih nekaj vsakdanjega. Kakor deca so. Decca pa se vdaja vsem premembam nezrelega svojega značaja in vsakemu svojemu hipnemu domisleku. Toda do danes obrat v naših delavnicah še ni trpel. Sedanja prememba pa je

zares žudovita. Jasno je, da smo postavljani pred nova in doslej nam neznan vprašanja. Stopetdeset ravnateljstev, vsako po sto ateljev, in vsi naenkrat čutijo val nezadovoljstva in njegov učinek, — in nikdo ne ve za pravi vzrok tega nezadovoljstva ali ne pozna niti povoda, — potem je gotovo kdo razširil geslo, in za geslom je organizacija. Zato sem govoril o zaroti. Podrobnosti vam še ne morem navajati. Uvedel sem obširno toda tajno preiskavo in raziskavanje, ki bo vse pojasnilo. Čim bo končano, poročam. Le to povem že danes: Zagonetna rešitev je v blokidi!»

«Ne mislite li, da je mogoči vzrok tudi obča obraba strojev?» vpraša upravni poverjenik.

Andrej Ferrati ga prekinje:

«Tudi če bi kdaj tekom let prišlo tako daleč, bi bila tehnična služba morala popreje že zdavnaj sploh odreči!»

«Poverjenik laboratorijev bi lahko o tem oddal svoje mnenje?» pravi Just Bellecour in vprašujoče pogleda guvernerja.

«Poverjenik laboratorijev se je opravičil,» odgovori Mac Head Vohr. «Pa saj ga lahko vprašam telefonično.»

Tajniki niso bili prisotni pri tem razgovoru. Guverner dvigne sam slušalice. Takšne slušalice so bile takrat že porsod v rabi, in v guvernerjevi palači je visela slušalica z vsakega cedrovega stebra, z bisernico vdelanega.

«Halo! Stop!»

Odgovarjal je vsem slično: «Halo? Kdo kliče?»

«Jaz govorim, Mac Head Vohr. Ge-

orges Torral, ste li vi?»

«Jaz! Oprostite mi, guverner, da nisem prišel. Delam!»

«Saj ste oproščeni! Želim Vas vprašati nekaj v tehničnih zadevah.»

«Izvolite.»

«V zadnji polovici meseca smo ugotovili znaten prirastek motenj in poškodb pri obratu. Mislite li, da imamo razlog v tehniki?»

«Mislim, da ne!»

«V obrabi materiala?»

«Nikakor! Material je še dovolj nov. Sicer pa, novi učinki izvirajo iz novih vzrokov, da govorimo matematično. Išcite le nove vzroke, guverner! Tehni-

čen vzrok bi bil star ne pride v poštev! V tej smeri je vsako iskanje odveč!»

«V kateri smeri torej?»

«To ni več moja zadeva, guverner! Material ne pride v poštev. To vzemite za dejstvo. Jaz sem tehnični poverjenik, ne pa za upravo, niti za notranje zadeve.»

In pozvonil Mož, ki je govoril z Vohrom in ki se imenuje Georges Torral, je prvi odločil slušalo! Zamišljen obesi tudi guverner svojo slušalko.

«Torej, guverner.»

«Tajni poverjenik» je očitno smatral, da mu Torralove besede pritrjujejo.

Mac Head Vohr se dvigne in pogleda na uro.

«Torej,» — pravi. «Osmo je. Lahko greste. Athole, Vi preiskujete. Lahko noč, gospodje!»

Splošljiv molk mu odgovarja.

(Dolje prihodnjič).

Priloga se specializacija

R. RANZINGER

Ljubljana — Jesenice. 33

Velika izbira otroških vozil, dvokoles in šivalnih strojev poceni.

F. BATJEL, LJUBLJANA, Stari trg 28

Sprejemamo se v popoldne za enajsturno, v ogledu in ponikanje dvokoles, otroških vozil, šivalnih strojev.

99/1

«TRISUNA»

Tovarna dvokoles in otroških vozil, Ljubljana, Karlova cesta 4 — Zvonarska ulica 1.

**Kdor hoče kaj prodati
Kdor hoče kaj kupiti
Kdor išče službe itd.**

— inseriraj v „Jutra“

lv. Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska cesta 2

Šivalni stroji

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Linzu. Ustanovljena leta 1867. Vsejanje ponudbe brezplačno.

Pisalni stroji

„Adler“.

Geniki zastoni in tranko.

Kolesa iz prvih tovarn:

Dürkopp, Styria, Waffelrad.

91 Začasno znižane cene.

5000 K nagrade

dobi, ki preskrbi mirni stranki s tremi družinskimi člani stanovanje, obstoječe iz 2 do 3 sob s kuhinjo, pritlikinami in, če mogoče, s kopalnico, tudi v novi zgradbi. — Cenjene ponudbe je poslati upravi „Jutra“ pod „Mirna stranka“.

Kolesa

Vam prenovi in strokovno shrani

preko zime

ob malenkostni pristojbini trdka

J. GOREC

Ljubljana, Gosposvetska c. 14.

Primerna darila za Miklavža in božič

ČEVLJI

ki se dobijo v vseh velikostih in raznih oblikah po znatno nižjih cenah od preproste do najfinejše izpeljave pri trdki

Ant. Krisper

Mestni trg 23 (nasproti rotovžu)

in sicer otroški od Din 25.— naprej

ženski „ 100.— „

moški „ 140.— „

hišni čevlji in gamaše razne kakovosti po najnižjih cenah.

**Najpripravnejša darila
za božič in Novo leto!**

Amerikanski

in angleški

Singer šivalni stroji.

Singer igle in nadomestni deli. Singer olje, sukanec, svila itd. Lasna mehanična delavnica. — Prodaja na obroke.

Singer šivalni stroji Bourne & Co., New-York

Centrala za SHS: Zagreb, Marulićeva ulica broj 5.

Podružnice: Ljubljana, Selenburgova ulica 3,

Maribor, Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar in Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Bruševac, Niš, Skoplje, Veleš, Bitolj, Kragujevac, Zajčar in Stip. 96/1.

Zastopništva v vseh večjih mestih.

Najlepše darilo za

Miklavža

ie roman

Hči papeža.

Naroča se pri upravništvu „JUTRA“
v Ljubljani, Prašernova ulica št. 54.

Cena 25 Din, po pošti 27 Din.

„APNO“ Ia

kamniško, priznana najboljša kakovost, vedno v zalogi (dnevna produkcija 1 vagon) po zmernih cenah, nudi:

FRANC BODLAJ

trgovca z lesom in apnom Krekarjevo, pošta Kamnik.

Ženitna ponudba.

Ljubljancin, 28 let star, glashenik, želi v svrhu takojšnje ženitve znanja z do 25 let staro gospodično z deželo. Pogoji: neomadeževana preteklost in nekaj premoženja. Le resna ponudba, ako mogoče s sliko pod šifro „Poštenost“, na snočno družbo Aloma Com. any, Ljubljana, Kongresni trg 3. 4160

Plavžarsko podjetje išče mladega neoženjenega, energičnega, metalurgično izvežbanega tehničarja z nekoliko prakse kot

obratnega asistenta.

Ponudbe pod števil. 4124 na upravo „Jutra“.

Zahvala.

Vam vsem, ki ste ob nenadni in nenadomestljivi izgubi našega dragoga

JOŽETA TURKA

sodnega avskultanta

čuvstvovali z nami, nas tolažili in mu izkazali zadnjo čast, izrekamo našo najsrčnejšo zahvalo.

V dolžnost si pa štejem izreči še posebno zahvalo vsem gg. tovarišem pokojnega za njihov težki pot v gore, gg. pevcem v Kranju in Ljubljani za njihov zadnji pozdrav.

Podružnici Slov. plan. društva, Sokolu, Gasilnemu društvu, Kolu sestara in Čitalnici v Kranju; društvu sodnikov, zastopnikom višjega in deželnega sodišča, državnega pravdnštva ter delegacije ministrstva financ, kakor tudi Planinskemu društvu in Sokolu I. v Ljubljani, dalje sportnemu klubu „Dren“ in „Ilirija“, zastopnikom ofic. zbora in raznih organizacij, sošolcem, prijateljem in znancom pokojnega, vsem za njihovo častno spremstvo, krasne vence in sočuvstvovanje, še enkrat iskrena hvala.

V Ljubljani, 4. decembra 1922.

Rodbina Turk-Roldier.

Zahtevajte „MEDICINAL KONJAK“

z znamko „ALKO-modri križec“

in

!! najfinejše krem likerje !!

„ALKO“, Ljubljana-Kolizej.

Delniška glavica:

K 60.000.000.—

PODRUŽNICE:

Novo mesto, Rakek, Slovenj-gradec, Maribor

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA

(prej Slovenska eskomptna banka) — Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.

Rezervni zakladi:

okrog K 10.000.000.—

Telefoni št. 146, 458, 139

Brzjavke: TRGOVSKA